

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Diplomová práce

2014

Bc. Šárka Poláková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Bc. Šárka Poláková

**Mateřská centra jako provozovatelé
„školek“**

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Bc. Šárka Poláková**

Vedoucí práce: **Mgr. Eva M. Hejzlarová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

POLÁKOVÁ, Šárka. *Mateřská centra jako provozovatelé „školek“*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2014. 96 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Eva M. Hejzlarová, Ph.D.

Abstrakt

Mateřská centra jsou v současné době fenoménem doby, kdy i přes jejich rychle se zvyšující počet je jim, na rozdíl od školek „státních, „firemních“, či v dnešní době více diskutovaných „dětských skupinách“, věnována menší pozornost. A to především v oblasti celodenního hlídání dětí bez účasti rodičů. I když mateřská centra touto svojí činností pomáhají řešit jeden z veřejně politických problémů České republiky – nedostatek míst v mateřských školách, nedostatek zařízení jeselského typu, nedostává se jim podpory. A to především podpory v oblasti legislativní – podpoření mateřských center v hlídání dětí bez účasti rodičů. V současné době je v České republice provozováno celkem 427 mateřských center a z toho v Libereckém kraji, na který jsem se zaměřila v empirické části, působí 21 mateřských center. Z těchto 21 mateřských center tuto službu – péče o děti bez účasti rodičů, poskytuje celkem 14 mateřských center. A všechna tato centra pocítují potřebu legislativní podpory, kdy by uvítala stanovení jasnějších pravidel pro provoz mateřského centra, zvláště části, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů. Tato podpora je důležitá ve všech činnostech, které mateřská centra vykonávají. Neboť mateřská centra to není jen o „setkávání se“, ale také o podpoře mezigeneračního soužití, o vytvoření zázemí pro rodiny s dětmi a v neposlední řadě o aktivním podílení se na umožnění návratu žen a mužů zpět na trh práce.

Abstract

The parent center is currently the phenomenon, which is compared with the "State" schools or more today to discuss "the children's group" devoted less attention. And, in particular, in the section that deals with the care of children without parents. Although the parent centers help solve one of the social and political problems, the Czech Republic- the lack of places in nursery schools, in crèches, they lack support. Legislative support, support the child care area in MC without the participation of the

parents. In the Czech Republic currently operates a total of 427 MC and in the Liberec region, on which I focused in the empirical part, has 21 maternity center. Of these 21 parent service center to care for children without parental involvement provides a total of 14 maternity center. And the MC feels the need to legislative support, which would be welcomed by, clearer rules for the operation of the parent center, especially in the environment of a child without the participation of the parents. This support is important in all activities that MC. Maternity Center is not just about "meeting", but also on the promotion of intergenerational cohabitation, create facilities for families with children, and last but not least, active participation to facilitate the return of women and men back into the labour market.

Klíčová slova

Dítě, hlídání dětí, legislativa, mateřské centrum, péče, rodič, služba, zřizovatel

Keywords

Child, Babysitting, legislation, maternity center, care, parent, founder

Rozsah práce: 136 066 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2014

Bc. Šárka Poláková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Evě M. Hejzlarové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Také bych ráda poděkovala svým blízkým, kteří mě podporovali a vytvářeli mi vhodné podmínky po celou dobu mého studia.

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií
Katedra veřejné a sociální politiky

PŘEDPOKLÁDANÝ NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: Mateřská centra jako provozovatelé "školek"

DIPLOMANT: Bc. Šárka Poláková

KONZULTANT: Mgr. Eva M. Hejzlarová, Ph.D.

1. Vymezení předmětu zkoumání a strukturace výzkumného tématu

Diplomová práce bude zaměřena na mateřská centra jako na poskytovatele péče o malé děti, kdy centra plní některé z funkcí jeslí a mateřských škol.

Primárním zaměřením této diplomové práce tak bude prozkoumat jednu specifickou funkci mateřského centra, a tou je hlídání dětí bez účasti rodičů (zastoupení funkce jeslí, školek) - se zaměřením na možnou změnu legislativy na podporu jejich provozu.

Mateřská centra jsou v současné době fenoménem doby, kdy i přes jejich rychlé se zvyšující počet je jim, na rozdíl od školek „státních, „firemních“, či v dnešní době více diskutovaných „dětských skupinách“, věnována menší pozornost. A to především v oblasti celodenního hlídání dětí bez účasti rodičů.

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a empirické. Teoretická část diplomové práce bude tvořit oporu pro část empirickou. Uvedeme zde institucionální nabídku služeb péče o dítě v České republice a vybereme z nich jednu – mateřské centrum, které budeme v diplomové práci rozebírat. Zaměříme se na princip fungování mateřských center. Zmíníme historii mateřských center v České republice. Uvedeme si zde legislativu, která zřizování a provoz mateřských center umožňuje. Také se zaměříme na personální zajištění mateřských center. Uvedeme si zde, jak kvalifikovaní jsou lidé, kteří tyto služby zajišťují a možnosti jejich dalšího profesního

růstu. V neposlední řadě se i zaměříme na činnosti, která mateřská centra zajišťují, na programy pro matky na rodičovské či na mateřské dovolené. Dále také na profesní rozvoj matek, která tyto centra nabízejí a na programy pro děti. Tyto informace budeme zjišťovat pomocí sítě Mateřských center (databáze Mateřských center).

V empirické části diplomové práce se zaměříme konkrétněji na Liberecký kraj a jednotlivá mateřská centra, která v tomto kraji působí. Zjistíme počet mateřských center a rozsah služeb, která tyto centra v Libereckém kraji nabízejí. Tyto informace budeme zjišťovat pomocí sítě Mateřských center (databáze Mateřských center) a Krajské koordinátorky Mateřských center pro Ústecký a Liberecký region p. Lenky Ackermannové. Liberecký kraj rozdělíme na okresy, kdy si, za pomoci sítě Mateřských center, zjistíme, kolik v kterém okrese je provozováno mateřských center. Zaměříme se zde na nabídku služeb, která tato centra poskytují, jak klientům (rodičům dětí), tak i svým zaměstnancům. Podíváme se na to, jak mateřská centra ovlivňují své okolí, rodiny, které jejich služeb využívají. Pomocí dotazníkového šetření budeme u jednotlivých zřizovatelů mateřských center zjišťovat, co je vedlo ke zřízení centra, jaké jejich mateřské centrum poskytuje služby, jak zajišťují fungování mateřského centra, a to i po stránce personální – se zaměřením na hlídání dětí bez účasti rodičů. Zda neměli legislativní překážky při zřizování a při provozu mateřského centra a jaká by byla jejich představa o jejich podpoře – jak ze strany zákonodárců, tak i rodičů či města, ve kterém sídlí. Budeme se také dotazovat zaměstnanců mateřského centra na jejich kvalifikaci, a zda jim zaměstnavatel umožňuje se i v této oblasti dále rozvíjet.

V neposlední řadě budeme také zjišťovat cenovou dostupnost nabízených služeb, spolupráci s ostatními mateřskými centry a jejich spolupráci se státním sektorem.

Dále také budeme pomocí dotazníků kontaktovat rodiče, kteří využívají mateřská centra. Z dotazníků by mělo vyplynout, jaké mají zkušenosti s poskytovanou službou a jejím rozsahem, jaká další vylepšení by ve svém mateřském centru uvítali, jaká byla jejich motivace k využívání mateřského centra.

V závěru práce shrneme zjištěné poznatky a budeme se snažit nalézt možná řešení ke zlepšení situace mateřských center v České republice. Dále budou zaznamenané disparity v závěru práce shrnuty a budou dedukována možná zlepšení. Provedeme zhodnocení, zda současný stav v České republice odpovídá požadavkům na současnou institucionální zajištění péče o děti, a navrhneme případná řešení, která by mohla stávající stav zlepšit.

2. Teoretická východiska

trh, stát a občanský sektor jako regulátory lidské společnosti

3. Cíle diplomové práce

Prvním cílem diplomové práce (dále „C1“) je: **zmapovat služby péče o děti bez účasti rodičů v MC.**

Druhým cílem diplomové práce (dále „C2“) pak je: **zmapovat spokojenost rodičů s poskytovanou službou v MC – péče o děti bez účasti rodičů.**

Třetím cílem diplomové práce (dále „C3“) poté je: **identifikovat možnosti změn legislativní úpravy na podporu poskytované služby MC – péče o děti bez účasti rodičů.**

4. Výzkumné otázky

První hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C1:

VO1.1: Jaký druh péče o malé děti (ve věku od 0-6/7 let) poskytují mateřská centra?

VO1.2: Jaká jsou pravidla pro hlídané děti (věk, počet, doba, cena)?

VO1.3: Kolik dětí této služby využívá?

VO1.4: Jaké vzdělání mají pečující osoby?

Druhá hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C2:

VO2.1: Jak služby – péče o děti bez účasti rodičů, vnímají rodiče?

VO2.2: Jsou rodiče spokojeni s kvalitou služby péče o děti v MC?

Třetí hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C3:

VO3.1: Jaké výhody a nevýhody při poskytování této služby mateřská centra vnímají?

VO3.2: S kterými aktéry mateřská centra spolupracují?

VO3.3: Je současná legislativní úprava, kterou využívají MC při poskytování služby péče o děti bez účasti rodičů, pro tuto službu dostačující?

VO3.4: Jaké nové legislativní úpravy by MC využily při poskytování služby péče o děti bez účasti rodičů?

VO3.5: Využila by MC při péči o děti bez účasti rodičů přeměnu této části služby na dětskou skupinu, při schválení zákona o dětské skupině?

5. Metody a prameny

Analýza dat

Dotazník

Případová studie

Zdroje dat budou odborná literatura, internetové články, statistiky, rozhovory, dotazníky

6. Předpokládaná struktura diplomové práce

1 Úvod

2 Cíl práce, výzkumné otázky a metody

3 Česká republika (institucionální zajištění péče o děti předškolního věku,...)

4 Mateřská centra

5 Výzkum

6 Závěr

Literatura

7. Základní literatura k tématu

KOLÍNSKÁ, Rut. *Mateřská centra*. Praha: Pražské matky, 1995. 174 s. ISBN 80-901864-0-8.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3572-761.

POTŮČEK, Martin. *Nejen trh: role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 188 s. ISBN 80-858-5026-5.

Zákony a vyhlášky:

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne

Konzultant: Mgr. Eva M. Hejzlarová, Ph.D.

Diplomant: Bc. Šárka Poláková

Podpis:

Podpis:

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	2
CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	4
METODY A ZDROJE DAT	6
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	9
1. MATEŘSKÁ CENTRA V ČR	13
1.1 HISTORIE MATEŘSKÝCH CENTER V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
1.1.1 <i>Síť mateřských center</i>	19
1.2 MATEŘSKÁ CENTRA V SOUČASNOSTI – PRÁVNÍ ASPEKTY VZNIKU A FUNGOVÁNÍ	21
2. LEGISLATIVA V OBLASTI PÉČE O MALÉ DĚTI V ČESKÉ REPUBLICE – INSTITUCIONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ PÉČE O DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU V ČR	25
2.1 ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ.....	27
2.2 MATEŘSKÉ ŠKOLY	28
2.3 SOUKROMÝ SEKTOR	30
2.4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÝ SEKTOR.....	31
3. SITUACE V OBLASTI PÉČE O MALÉ DĚTI V ČESKÉ REPUBLICE	33
3.1 SOUČASNÁ SITUACE V LIBERECKÉM KRAJI.....	37
4. MATEŘSKÁ CENTRA V LIBERECKÉM KRAJI JAKO PROVOZOVATELÉ SLUŽBY PÉČE O MALÉ DĚTI	39
4.1 METODOLOGIE	42
4.2 ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI MC	44
4.2.1 <i>Výsledky dotazníkového šetření mezi MC</i>	49
4.3 ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI RODIČI.....	57
4.3.1 <i>Výsledky dotazníkového šetření mezi rodiči</i>	60
ZÁVĚR	66
SUMMARY	71
POUŽITÁ LITERATURA	72
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	76
PŘÍLOHY	77

Úvod

V názvu méj diplomové práce „Mateřská centra jako provozovatelé „školek“ je skryt jeden z projevů veřejně politického problému České republiky (dále jen „ČR“), který se v současnosti dotýká nejedné rodiny s malými dětmi. Tento problém se objevuje u těchto rodin zvláště v období, kdy se rodič, který byl s dítětem doma na mateřské či rodičovské dovolené, vrací zpět do zaměstnání. Tímto veřejněpolitickým problémem je nedostatek míst v mateřských školách, nedostatek zařízení jeselského typu, které spoluzpůsobují nedostatečnou možnost rodiče uplatnit se na trhu práce a dále riziko ohrožení rodiny chudobou. Pokud rodič nemůže umístit své dítě do mateřské školy či do zařízení jeselského typu (zde se toto dotýká dětí mladších tří let), hledá jiné alternativní možnosti, kam by dítě mohlo docházet.

Jednou z možností, kterou mohou rodiče dítěte využít, je možnost umístit dítě do mateřského centra (dále jen „MC“), neboť i toto zařízení poskytuje péči o děti bez účasti rodičů. A zde již navazuji na téma mé diplomové práce, kterým je: Mateřská centra jako provozovatelé „školek“. Toto téma bylo vybráno také z toho důvodu, že výše uvedená činnost MC – péče o děti bez účasti rodičů v MC a jejich problémy při provozu této činnosti - nejsou dostatečně zmapovány. A právě problémů při zajišťování péče o děti bez účasti rodičů, mají MC dost. Ať už jsou to problémy legislativního charakteru, peněz, zajištění chodu, atd. Já se v diplomové práci primárně zaměřím na jeden mnou vybraný problém, a tím je legislativní úprava, respektive legislativní nedostatky v podpoře výše uvedené činnosti, neboť v současné době nejsou pro MC, ale i jiná zařízení obdobného typu, stanoveny konkrétní podmínky pro poskytování této služby. A právě proto bude také jedním z cílů této diplomové práce popsat tuto činnost z perspektivy poptávky, kapacity, atd.

*„Podle současné legislativy je péče o děti poskytována v rámci zdravotnických zařízení typu jeslí, vzdělávacích zařízení typu mateřských škol nebo na základě živnostenského oprávnění v oblasti péče o děti. **Současný právní řád nezná jiné služby péče o děti předškolního věku a je-li péče zajišťována v zařízeních označených jako „dětské koutky, rodinná, rodičovská a mateřská centra“, jsou poskytovány pouze v režimu obecných právních předpisů bez konkrétního právního podkladu. Neexistence konkrétních podmínek stanovených právní úpravou pro poskytování péče tohoto typu se stává terčem kritiky ze strany rodičů, kteří požadují zajištění jisté kvality těchto služeb, a zároveň ze strany jejich poskytovatelů, kteří mají k dispozici***

pouze obecné právní předpisy např. pro oblast stravování, požární a stavební oblast, a jsou tedy nuceni stanovit konkrétní podmínky pro tyto služby podle vlastního uvážení.“ (Věcný záměr zákona o dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, 2014).

Téma diplomové práce „Mateřská centra jako provozovatelé „školek“, jsem si vybrala i z toho důvodu, že danou problematiku mám možnost pozorovat z více úhlů pohledu. Jako zaměstnaná matka, která je krátce po rodičovské dovolené (zpět do zaměstnání jsem nastoupila v tomto roce v únoru), jsem se také setkala s problémem umístění dítěte do mateřské školy, a to z důvodu jeho věku. Dále jako angažovaná maminka mateřského centra ve svém bydlišti, využívající možnosti občasného hlídání mateřským centrem. Také jako student Veřejné a sociální politiky KU v Praze a v neposlední řadě jako občan města, ve kterém žiji a nezávislý pozorovatel dění ve svém okolí. Domnívám se, že i díky tomu mohu kvalitně popsat daný problém a načrtnout možná řešení.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a empirické. Teoretická část diplomové práce tvoří oporu pro část empirickou. V úvodu diplomové práce představuji problematiku, kterou se v práci zabývám. V následujících kapitolách uvádím cíl práce, výzkumné otázky, metody a zdroje dat, teoretická východiska. Dále se již v diplomové práci zaměřuji na MC v ČR, jejich historii, legislativu a na situaci v oblasti péče o malé děti v ČR. Formou dotazníkového šetření jsou shromážděny názory hlavních aktérů dané problematiky a následně již prezentuji svá zjištění v rámci případové studie.

Cíl práce a výzkumné otázky

- **Hlavní cíl práce:**

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku funkce „školky“ v MC – péče o děti v MC bez účasti rodičů.

Jak již bylo uvedeno výše, nejedná se nám zde o MC obecně, ale o jejich relativně novější funkci, kterou je péče o děti bez účasti rodičů. Jedná se o specifickou funkci, která je na rozdíl od problematiky školek "státních" a "firemních" a uvažované "dětské skupiny" málo probádaná. V případové studii se zaměřuji na fungování této péče MC v Libereckém kraji.

Dle Veselého je jedním z prvních kroků výzkumného procesu stanovení výzkumných cílů, které mohou být různého druhu (Veselý 2011: 24).

Povaha cílů diplomové práce je explorativní¹ a deskriptivní².

- **Cíle diplomové práce jsou následující:**

Prvním cílem diplomové práce (dále „C1“) je: **zmapovat služby péče o děti bez účasti rodičů v MC.**

Druhým cílem diplomové práce (dále „C2“) pak je: **zmapovat spokojenost rodičů s poskytovanou službou v MC – péče o děti bez účasti rodičů.**

Třetím cílem diplomové práce (dále „C3“) poté je: **identifikovat možnosti změn legislativní úpravy na podporu poskytované služby MC – péče o děti bez účasti rodičů.**

- **Výzkumné otázky:**

Z výše stanovených výzkumných cílů vyplývají výzkumné otázky:

První hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C1:

VO1.1: Jaký druh péče o malé děti (ve věku od 0-6/7 let) poskytují mateřská centra?

VO1.2: Jaká jsou pravidla pro hlídané děti (věk, počet, doba, cena)?

VO1.3: Kolik dětí této služby využívá?

¹ „Tou se rozumí „získání jisté obeznámenosti s tématem, odhalení některých hlavních dimenzí tématu a případně plánování dalšího, strukturovanějšího výzkumu“ (Babbie 2003). Explorace není zpravidla považována za plnohodnotnou výzkumnou aktivitu, a to především proto, že jí scházejí jasné závěry. Nicméně v policy analysis – a nejen v ní – je explorace velmi často zcela legitimním cílem, a to zejména v těch případech, kdy o tématu doposud nebylo nic napsáno.“ (Veselý 2011:27)

² „Cílem deskripce je systematický popis určitého jevu. Jinými slovy řečeno, „deskriptivní výzkum se snaží prezentovat přesný záznam určitého jevu, rozložení charakteristik v populaci, vzorce vztahů v určitém sociálním kontextu v daném čase nebo změny těchto charakteristik vzorce vztahů v určitém sociálním kontextu v daném čase nebo změny těchto charakteristik během času (Bulmer 1986: 66, cit. podle Blaikie 2000: 74).“ (Veselý 2011:27)

VO1.4: Jaké vzdělání mají pečující osoby?

Druhá hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C2:

VO2.1: Jak služby – péče o děti bez účasti rodičů, vnímají rodiče?

VO2.2: Jsou rodiče spokojeni s kvalitou služby péče o děti v MC?

Třetí hlavní výzkumná otázka a její podotázky navazující na C3:

VO3.1: Jaké výhody a nevýhody při poskytování této služby mateřská centra vnímají?

VO3.2: S kterými aktéry mateřská centra spolupracují?

VO3.3: Je současná legislativní úprava, kterou využívají MC při poskytování služby péče o děti bez účasti rodičů, pro tuto službu dostačující?

VO3.4: Jaké nové legislativní úpravy by MC využily při poskytování služby péče o děti bez účasti rodičů?

VO3.5: Využila by MC při péči o děti bez účasti rodičů přeměnu této části služby na dětskou skupinu, při schválení zákona o dětské skupině?

Metody a zdroje dat

Jak již bylo u výzkumných otázek zmíněno, téma diplomové práce, péče o děti v MC bez účasti rodičů, není v ČR dostatečně prozkoumáno.

V práci bude využit výzkumný design případové studie a to se zaměřením na MC v Libereckém kraji. V Libereckém kraji se v současné době nachází 21 MC a z toho 16 MC je sdruženo v Síti mateřských center (dále jen „SMC“). V celé ČR je pak 427 MC, z toho 296 MC je sdruženo v SMC. Pro přehlednost uvádím tabulku počtu MC v ČR s rozdělením do jednotlivých krajů.

Tabulka č. 1: Počty MC v ČR v jednotlivých krajích

Kraj	Počet MC SMC/celkově	Počet obyvatel	Počet obyvatel na 1 MC
Jihočeský kraj	27/27	636,7 tis.	23,6 tis.
Jihomoravský kraj	42/45	1.170,1 tis.	26 tis.
Karlovarský kraj	5/6	300,3 tis.	50,1 tis.
Královéhradecký kraj	23/24	551,9 tis.	23 tis.
Liberecký kraj	16/21	438,6 tis.	20,9 tis.
Moravskoslezský kraj	6/28	1.221,8 tis.	43,6 tis.
Olomoucký kraj	16/21	636,4 tis.	30,3 tis.
Pardubický kraj	25/25	516 tis.	20,6 tis.
Plzeňský kraj	8/20	573,4 tis.	28,7 tis.
Praha	19/75	1.243,2 tis.	16,6 tis.
Středočeský kraj	57/73	1.302,3 tis.	17,8 tis.
Ústecký kraj	18/26	825,1 tis.	31,7 tis.
Vysočina	24/24	510,2 tis.	21,3 tis.
Zlínský kraj	10/12	586,2 tis.	48,9 tis.

(Zdroj: Autorka podle Českého statistického úřadu, statistika obyvatel, k 15. 4. 2014)

Vzhledem k tomu, že MC v Libereckém kraji se výrazně nevymyká počtu MC v ostatních krajích (kdy se po přepočtu MC na počet obyvatel mírně odchýlil jen Karlovarský, Zlínský a Moravskoslezský kraj) a nemáme ani žádné jiné indicie naznačující, že by měla být MC v Libereckém kraji něčím výjimečná, předpokládáme, že výsledky šetření nám mohou poskytnout představu o tom, jak tato služba – Péče o děti v MC bez účasti rodičů, vypadá i v ostatních krajích. Liberecký kraj jsem si zvolila i z důvodu snazšího přístupu k MC prostřednictvím osobních vazeb.

Případovou studii jako výzkumný design jsem vybrala z důvodu, že dle Veselého a Nekoly nám pomůže se úžeji a hloub zaměřit na zkoumaný problém v jeho přirozeném prostředí, kdy nám pomůže pochopit souvislosti a vztahy, které jsou jiným výzkumným strategiím utajeny. (Veselý, Nekola 2007: 152). A zároveň i proto, že dle Jelínkové (2011:195) má případová studie nezpochybnitelné místo ve společenskovědním výzkumu, kdy se jedná o podrobné studium jednoho či více případů, který odpovídá na otázky: „*jak a proč fungují různé sociální fenomény (případy), jaké vztahy ve zkoumaném případě existují a případně jaký je vztah zkoumaného případu k okolnímu světu.*“ (Jelínková 2011: 195).

- **Metody**

Metody, které jsou v této práci využívány, byly vybírány s ohledem na stanovené cíle diplomové práce a výzkumné otázky.

Diplomová práce se opírá o:

- 1) analýza dokumentů – odborná literatura, právní předpisy a související vyhlášky, statistiky úřadů a institucí (Český statistický úřad, Síť mateřských center, Ústav pro informace ve vzdělávání,...),
- 2) sekundární analýza dat – archivní data, oficiální statistická data, databanky statistických údajů, datové publikace z výzkumů (Závěrečná zpráva o řešení projektu HR162/07,...),
- 3) sběr a analýzu primárních dat (vlastní výzkum) v podobě dotazníkového šetření mezi MC Libereckého kraje,
- 4) sběr a analýzu primárních dat (vlastní výzkum) v podobě dotazníkového šetření mezi rodiči využívající službu MC v Libereckém kraji – péče o děti bez účasti rodičů.

Vzhledem k tomu, že předmět zkoumání je specifický a není v současné době příliš znám, k prozkoumání této problematiky jsem zvolila sběr dat prostřednictvím dotazníku. Dotazníkové šetření se zaměřilo na dvě skupiny: zřizovatele MC v Libereckém kraji, kteří nabízejí službu – zabezpečují hlídání dětí bez účasti rodičů (podoba dotazníku viz Příloha č. 1) a rodiče, kteří využívají služeb péče o děti bez účasti rodičů v MC v Libereckém kraji (konkrétní podoba dotazníku viz Příloha č. 2).

V empirické části byla provedena případová studie, která demonstruje na konkrétním případě – MC v Libereckém kraji, současnou situaci těchto center v péči o

děti předškolního věku, respektive jejich relativně novější funkci, kterou je poskytování péče o děti bez účasti rodičů. Podrobnější informace o realizaci dotazníkového šetření jsou uvedena v podkapitole 4.1 Metodologie na str. 42.

Teoretická východiska

Jako teoretické východisko pro tuto diplomovou práci byly vybrány regulátory společenského vývoje (trh, stát a občanský sektor) a to v návaznosti na MC, tedy na neziskový sektor. Podle Potůčka (1999:45) jsou právě trh, stát a občanský sektor třemi nositeli a zprostředkovateli sociálních a ekonomických vztahů, interakcí a změn v sociální politice.

Nejprve si musíme stanovit, co je určujícím prvkem pro společenský vývoj. Rozhodně důležitým prvkem společenského vývoje je stát, jeho fungování a směřování „státní politiky“ ve vztahu k sociálním věcem. Dalším důležitým prvkem jsou ekonomické podmínky, styl ekonomického chování jak státu tak i ekonomicky činných organizací, tedy dnes říkáme tržními podmínkami hospodářství. A pokud se zabýváme mateřskými centry, tak mezi tyto určující prvky musíme zařadit občanské aktivity. Samozřejmě se pak musíme zabývat vzájemnými vazbami a interakcemi mezi těmito určujícími prvky.

Začnu ekonomickými podmínkami. Ale ještě než se těmito začnu zabývat, tak musím uvést, že je rozhodně nesporné, že mateřská centra nebo jejich obdoba, vznikala v různých zemích s rozdílnými sociálními podmínkami. Jednalo se o reakci na potřeby mladých matek, zpočátku řešené jako vzájemná výpomoc, teprve později nějakým způsobem institucionalizovanou. Jako základ pro vznik MC u nás byly přeneseny zkušenosti z SRN a to je rozhodně stát, který je ekonomicky mnohem dále než ČR.

Nyní k ekonomickým podmínkám společenského vývoje u nás. Po roce 1989 došlo u nás k obrovským přesunům majetku. Potůček (1997:109) zmiňuje, že za neoprávněným ziskem řady investorů bylo zneužívání neveřejných informací, z manipulace s takovýmito informacemi, které měli být přístupné veřejnosti a i z jiných nevhodných forem chování. Nebudu se nijak zabývat právními aspekty těchto majetkových přesunů, které sice byly mírně řečeno podivné, ale prostě k nim došlo. Dle Potůčka (1997:109) byl státní kapitálový dozor bezzubý a nečelil nezákonným praktikám, i když mu to zákon umožňoval.

Bohužel pro sociální oblast, začalo se prosazovat tržní hospodářství. Razilo se heslo, že trh vše vyřeší a co není efektivní, tzn., nepřináší zisk, je odsouzeno k zániku. Bohužel se takto začalo pohlížet i na oblasti, které rozhodně takovéto měřítko nesnesou, jako zdravotnictví, služby včetně předškolních zařízení atd. Již sami občané dle Potůčka

(1997:167) viděli a zaregistrovali deformovaný vztah mezi trhem, státem a občanským sektorem. Zde se projevilo oslabení státu v ohrožení lidí například rostoucí kriminalitou, ale i ve výskytu konfliktu mezi veřejnými a soukromými zájmy. Zde byly vnímány problémy vyskytující se ve všech oblastech veřejného sektoru a to i v oblasti péče o rodiny s dětmi. Zde tento problém můžeme vztáhnout na rušení zařízení pro děti do tří let věku pod heslem, že dítě do tohoto věku má mít především výchovu v rodině, aby nebyl narušen jeho vývoj. Tím byly v podstatě vyřazovány ze zaměstnání matky takovýchto dětí a nejen ze zaměstnání, ale i ze širšího společenského života. Je zajímavé, že nyní se k jakémusi modelu jeslí chceme navracet. A protože se takováto zařízení ekonomicky zdánlivě nevyplácela nově vzniklým podnikatelům, byla především rušena podniková zařízení tohoto typu u zprivatizovaných podniků. Je zajímavé, že některé zahraniční organizace, které začaly u nás působit, tato zařízení zřizovala, jak byly zvyklé ve svých mateřských zemích. Navíc došlo k dalšímu negativnímu společenskému jevu, kterým je postupně se zvyšující nezaměstnanost, která zasahuje právě ženy po mateřské či rodičovské dovolené. Zde tržní prostředí v našich podmínkách a pojetí tržního hospodářství rozhodně sehrálo negativní úlohu. Na druhou stranu, tato situace vyvolala akutní potřebu něčeho, jako jsou MC, protože placené individuální opatrování dítěte si může u nás dovolit málokdo.

„Po roce 1989 došlo v České republice k velkým změnám, které se projevily i do té doby nevídaným rozvojem neziskového sektoru. Občanský sektor se stal jedním ze tří základních regulátorů společenského života, vedle trhu a státu. Tento rozmach byl veden snahou občanů zakládat spolky a sdružení, nezávislé na státu a v návaznosti na svobodu sdružování. Role neziskového sektoru se začala pomalu, ale jistě zvyšovat. Nově vzniklé organizace si postupně našly svoje místo v moderní společnosti a staly se uznávanou alternativou státu při poskytování služeb a veřejných statků. Jsou považovány za základ rozvoje demokracie ve společnosti, za možnost občanů pomocí participace ovlivňovat veřejnou politiku. Cesta k tomuto však nebyla jednoduchá. Politici, státní správa i veřejnost často nevěděly, jak vlastně neziskový sektor vnímat, jaký k němu zaujmout postoj, jaká má být jeho úloha ve společnosti a co od něj vlastně očekávat.“ (Horáková 2009: 6)

Jaká byla role státu jako určujícího prvku pro vznik MC.? Především, co to je stát. Netroufám si na nějaké právnícké definice, ale stát je organizace, která má zajišťovat potřeby občanů včetně jejich ochrany.

„Například M. Weber definuje stát jako lidské společenství, které (úspěšně) vykonává monopol legitimního užití fyzické moci uvnitř daného území“ (Večeřa 1993: 12).

„Sociálně liberální model – vychází z oddělení státu a společnosti a omezení státních zásahů do ekonomického a společenského života na minimum
- omezený rozsah veřejných sociálních služeb a malá míra redistribuce příjmů
- sociální nerovnost není omezována a považuje se za funkci výkonu a zásluh“ (Večeřa 1993: 13).

V tomto navazují na předchozí, tedy na přehnanou úlohu trhu, který tento model státu prosazuje a dle mého mínění byl u nás doveden k „dokonalosti“. Taková role státu ovšem zajišťuje sotva základní sociální potřeby společnosti.

„Sociálně demokratický model – vychází z uznání tržního hospodářství při účelném spojení s plánovaným hospodářstvím (indikativním nikoliv direktivním)
- rozvoj sociálních služeb a větší míra redistribuce příjmu
- zásada výkonovosti je zdůrazněna jako závazek vůči společnosti, ale není absolutizována (zvláště ne pro sociální oblast)“ (Večeřa 1993:14)

Tento model je pro vznik a činnost občanských organizací, jako jsou MC, příznivější. Je jasné, že stát nebude přímo takovéto instituce zakládat, ale bude je různými formami podporovat. Tato podpora není bez efektu. Nemůžeme hovořit o přímém ekonomickém efektu pro stát, ale o efektu nepřímém. Například stát nemusí zřizovat tolik zařízení pro malé děti a zejména nemusí financovat personál. Dále MC podporují lepší vývoj dítěte, které si zvyká na kolektiv a kolektivní činnost a následné nevyžaduje takovou péči v předškolním a školním zařízení. Matky těchto dětí se mohou např. věnovat i různým rekvalifikačním aktivitám a tím umožnit i své snadnější pracovní zařazení a tak zmenšit tlak na sociální dávky. Takovýchto kladů pro celou společnost je řada a patří sem i spokojenější rodina a tím i klidnější klima ve společnosti.

„Všeobecně je role státu v sociální politice považována za nezastupitelnou a v jistém smyslu i za nejvýznamnější, a to ve všech výše uvedených modelech (míněny modely soc. státu). ...V moderní době je proto stát institucí nejen politickou, ale zejména právní a také sociální. ...Stát také disponuje ve srovnání s ostatními subjekty poměrně značnými zdroji, a proto také v jeho sociálněpolitická opatření má veřejnost velkou důvěru.“ (Krebs 2007:71). Dle Potůčka (1997:117) je důležitým rysem vztahu mezi

státem a neziskovou organizací to, že stát předává neziskovým organizacím část svých přímých regulačních kompetencí a to ve vymezeném odvětví veřejné politiky.

Další oblastí je občanský sektor. Nejprve je samozřejmě nutné, aby si občané uvědomili své možnosti, které mají v demokratické společnosti a začali tyto možnosti a oprávnění uplatňovat. Potůček (1999:46-47) například uvádí, že jsou situace, kdy odpovědnost jednotlivců, která se uplatňuje převážně v rámci rodiny, nebo trh, nejsou schopny sociální problémy řešit a zde nastupuje, mimo státu, i instituce občanského sektoru, jejichž součástí jsou i nestátní neziskové organizace.

Co říká odborná literatura. Například podle Němcové jsou neziskové organizace specifickým příkladem zájmových skupin, které působí na bázi dobrovolné účasti na veřejném životě a které své aktivity směřují do oblastí, které nejsou většinou soukromé, ale také nemusí být nutně státní. Němcová uvádí, že tyto organizace působí povětšinou v oblastech dotýkajících se zdravotnictví, školství, kultury a také v oblasti sociální. „.... *Odůvodnění těchto iniciativ je často hledáno v existenci externalit a veřejných statků, které nejsou a ani nemohou být řešeny tržně, nebo trh sám tyto potřeby uspokojovat umí, ale nečiní tak efektivně.... i stát může v těchto aktivitách selhávat... Tak vznikají dobrovolné, ne pro zisk orientované organizace, které mohou řešit uspokojení služeb efektivněji než trh či stát.,* (Němcová, Žák 1997).

Zde je předložen zcela zřejmý důvod pro vznik MC jako občanských sdružení, nově spolků či obecně prospěšných zařízení.

A na závěr, pokud zde hovořím o neziskovém sektoru v ČR, musím uvést, že pro neziskový sektor se v ČR používá více termínů označení a to jak termín neziskový sektor, tak i např.: veřejný sektor, veřejně neziskové organizace či veřejný sektor, nebo také nestátní neziskový sektor a další. Aktuálně je v současné době nejpoužívanější termín – OBČANSKÝ SEKTOR.

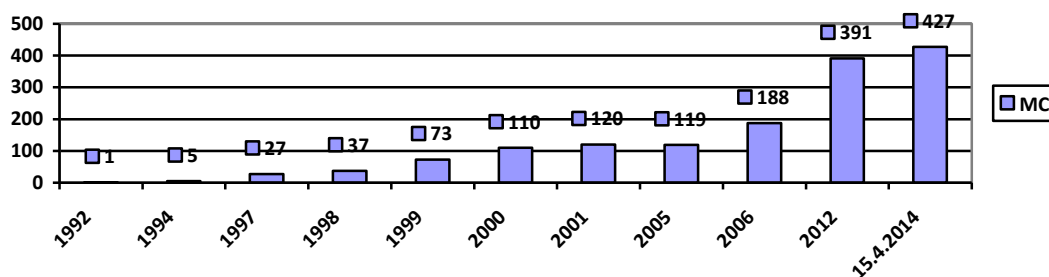
1. Mateřská centra v ČR

MC je prostor, který slouží ke společnému setkávání rodin s dětmi. Je to místo, které slouží maminkám a tatínkům, kteří zůstali s dítětem doma, k tomu, aby i nadále udržovali kontakt s okolním světem. Já MC vnímám jako centrum, které mi bylo v době mé rodičovské dovolené oporou, kde mě a mému dítěti rozuměly a nabízely aktivity, které rozšířily můj společenský „rozhled“.

„MC jsou místem, kde jsou děti vítány. Nacházejí zde přirozené společenství vrstevníků a vidí svoji matku v jiné roli než v domácnosti. MC mají neformální charakter a pomáhají nalézat nové přátele. Otevřenost MC umožňuje integraci do společenství "odlišných" a učí toleranci a předchází xenofobii. MC jsou otevřena všem rasám, různým sociálním vrstvám, lidem s různým postižením, uprchlíkům a dalším. MC vznikají dobrovolnou činností občanů a tím přispívají k rozvoji občanské společnosti a posilují mateřskou roli ženy. Společenství v MC umožňuje na principu příkladu včasné pojmenování problémů a hledání jejich řešení. Předchází se tak konfliktním situacím. V MC se učí rodiny využívat volný čas, proto dochází i k prevenci kriminality. MC pomáhají ženám udržovat jejich profesní orientaci a posilují jejich sebevědomí.“ (Sít mateřských center, 17. 2. 2014).

Mateřská centra se pomalu, ale s o to větší razancí stávají součástí naší společnosti. Od vzniku prvního mateřského centra po současnost, uplynulo již dvacet let a mateřská centra se za tu dobu v České republice stala fenoménem. To samozřejmě i naznačují počty takto vzniklých MC v ČR. Pro příklad zde uvádím graf počtu MC v ČR od počátku vzniku prvního MC až po současnou dobu (s ohledem na dostupná statistická data jsou počty uváděny do 15. 4. 2014):

Graf č. 1: Změny počtu MC v ČR mezi lety 1992 - 2014

(Zdroj: Autorka podle statistiky Sítě mateřských center a vlastního šetření, 2014)

„Mateřská centra (dále jen MC) zřizují zpravidla matky na mateřské dovolené, které se zároveň podílejí na jejich samosprávě a zajišťují programy, umožňují matkám s malými dětmi vyjít z izolace, kam se celodenní péči o dítě dostávají. MC jsou založena na principu rodinné svépomoci a vzájemné službě, poskytují společenství, solidaritu a otevřenost všem generacím. MC nabízí pomoc svépomocí, vzájemné naslouchání, výměnu zkušeností a laické poradenství.“ (Sít' mateřských center, 17. 2. 2014).

Je zřejmé, že MC nevznikla nějakou zákonodárnou iniciativou a vydáním nějakého obecně závazného předpisu, na který teprve reagovala veřejnost. MC vznikala naprosto spontánně. Vznikala z potřeb matek na mateřské dovolené. I proto budu nadále hovořit o matkách, a nikoliv o rodičích. Nechci nijak popírat roli otců a mužů při výchově dětí, ale jak už sám název napovídá, jsou MC spojena s matkami. A to mohu potvrdit z vlastní zkušenosti o využívání takového zařízení. Nejedná se tedy o nějaký radikální feminismus.

Pokud se týká právních aspektů činnosti MC a jejich zařazení v nějaké institucionální rovině, to budu řešit v jiné části své práce. Ale je zřejmé, že pro dobrý vývoj dítěte není nejlepší být uzavřen pouze v rodině s matkou. Tak se vychovávají tzv. „mamánci“. Na druhou stranu například dle Prof. PhDr. Zdeňka Matějčka, CSc. (dále jen „p. Matějček“), je právě velmi důležité, aby dítě do tří let věku bylo vychovááno v rodinném kruhu. P. Matějček nebyl zastáncem socialistického modelu jeslí, který byl tolik rozšířen, kdy matky se vracely do plnohodnotného pracovního poměru velmi brzy po narození dítěte a dítě poté bylo vystaveno ústavnímu modelu výchovy. P. Matějček byl naopak zastáncem trendu, kdy matky zůstávaly s dítětem co nejdéle doma, nejlépe do jeho tří let věku, neboť v tomto období je dítě velmi spjato s nejbližší rodinou a učí se od ní. Neboť až tříleté dítě začne toužit po jiném kolektivu, kdy mateřská škola se pro něj stává vítanou. Od tohoto modelu se v současné době začínáme opětně odklánět a to z prostého důvodu finančního zabezpečení rodiny.

U matky naopak není dobré, řekněme pro klid v rodině, když matka je velmi omezena v kontaktech s okolím. Oba, dítě a matka, mají většinou jen kontakt s širším okolím např. na pískovišti, kde se méně průrazné dítě velmi brzy dostane do konfliktu s razantnějším chováním jiných vrstevníků a to nemluvím o tom, že např. na sídlištích narazíte na děti s vyčleněných komunit s velmi slabým až žádným sociálním zázemím, které si velmi tvrdě, jak jsou zvyklé v rodině, vynutí přístup k hračkám a dalším zařízením dětského hřiště. To musí velmi deprimovat především dítě a může to i

negativně determinovat pohled na určité skupiny lidí. Hovořím z vlastní zkušenosti a plně to koresponduje se zveřejněnou rolí MC ze strany o. s.

Z toho tedy vyplývá nutnost začlenit oba, matku i dítě, postupně zpět do běžného života. Samozřejmě u dítěte jde o prvotní zkušenosti s kolektivem. Jak jsem sama poznala, MC vznikají kolem kolektivu matek, které se více či méně znají, stejně tak je to i s dětmi a o to snazší je pak součinnost takových skupin. Je samozřejmé, že do harmonicky působící skupiny se lépe začleňují další, zejména děti.

„MC vznikají jako klasický příklad aktivit občanské společnosti z potřeby a zájmu občanů. Nezáleží na jejich právní subjektivitě. Důležité je, aby zůstala otevřená a dostupná všem sociálním skupinám.“ (Sít mateřských center, 17. 2. 2014).

1.1 Historie Mateřských center v České republice

Jak a hlavně proč MC vznikla. Je také hned na počátku potřeba říci, že myšlenka MC nevznikla nijak institucionálně, tedy zřízením státu či samosprávy, ale vznikla naprosto spontánně. Bylo výhodou, že pro vznik a vývoj MC v ČR byly již prakticky ověřené příklady v zahraničí. „Projekt MC v Německu přerostl v široké hnutí, které překročilo hranice své země. Podobná centra fungují v Rakousku, Švýcarsku, Holandsku, Belgii, Francii, Itálii... Na první pohled se zdá zvláštní, že přibližně ve stejnou dobu vznikla obdobná centra i za oceánem v USA. Pokud se však seznámíme blíže se společenským postavením matky v domácnosti v „západní“ společnosti, pochopíme, že je to vlastně dost logické.“ (Kolínská 1995:16). Navíc v době vzniku MC, resp. myšlenky na využití tohoto nápadu v naší republice, byla ještě v povědomí jiná zařízení pro děti do 3 let věku dítěte a to jesle.

Zde si dovoluji odbočit. Tato zařízení (jesle) byla zrušena s odůvodněním, že tak malé děti mají být v kontaktu s rodičem a že posláním především matky je rádně dítě vychovat a ne je denně odkládat do jakési úschovny v zájmu budování čehosi. Jenže postupem času došlo k tomu, že se stále více rodin dostává do tíživé fin. situace a je potřeba, aby i žena šla do práce, pokud ji sežene. A objevuje se myšlenka na obnovení činnosti jeslí v celém rozsahu jako dříve, dokonce jsem registrovala TV diskusi o tom, že by tak ani nemusel být odborně školený personál. Tedy opětně úschovna dětí a to z důvodu prosté ekonomické nutnosti dané rodiny.

Ale zpět k historii MC. Zkušenosti ze zahraničí, tedy ze SRN, byly po roce 1990 přeneseny postupně k nám. O tento přenos se zasloužily: Rut Kolínská, Ludmila Kirschnerová a Hana Jiříčková (exkurze Pražských matek³) a to na popud spisovatelky Aleny Wagnerové, provdané do Německa, která p. Kolínskou oslovila s nápadem založení MC také v ČR. Na základě jejího pozvání se p. Kolínská, p. Kirschnerová a p. Jiříčková jely podívat na fungování MC v Mnichově. Zde navštívily pět mateřských center, kdy se v nich seznamovaly s jejich provozem. A od této návštěvy již nebylo daleko k založení prvního MC v ČR - březen roku 1992, kdy spoluzakladatelkami tohoto centra jsou již zmiňovaná Rut Kolínská a Marie Nováková. První MC bylo zřízeno v prostorách YMCA⁴ v Praze, kdy následovalo založení dalších dvou MC v Praze a to v letech 1993 a 1994. Po roce 1994 začal počet MC v ČR prudce narůstat a

³ Hnutí za zlepšení životního prostředí v Praze

⁴ Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men's Christian Association)

poměrně rychle vzniklo v roce 2001 občanské sdružení „Sítě mateřských center“. Myšlenka MC se velmi rychle v ČR uchytila a rozšířila, kdy začala vnikat další a další MC po celé ČR.

A teď pro přehlednost historie vzniku, rozvoje a aktivit MC v ČR uvádím data, která jsou zaznamenána na stránkách SMC, vlastní zpracování:

1990 - první informace o mateřských centrech v Německu

1991 - exkurze skupiny Pražských matek v Mnichově, 1. seminář „Jak začít“ Ve spolupráci s Nadací H. Bölla

1992 - vznik 1. MC v ČR v YMCA Praha

1993 - účast na spolkovém kongresu MC v Mnichově

1994 - 2. seminář „Jak začít“

1995 - vydání publikace Mateřská centra⁵, 3. seminář „Jak začít“

1996 - setkání zástupců MC na Toulcově dvoře, účast na spolkovém kongresu MC ve Stuttgartu

1997 - 1. kongres MC v ČR pod záštitou místopředsedy vlády Josefa Luxe, vznik PRS (pracovní skupina pro MC)

1998 - 4. seminář "Jak začít?", setkání pracovní skupiny Pražských matek pro MC

1999 - účast na zasedání Huairou komise⁶ OSN, Bombaj, přijetí za člena Huairou komise, účast na zasedání OSN: postavení ženy, 5. seminář "Jak začít?", zájezd českých MC do Stuttgartu, 1. valná hromada MC v ČR

2000 - zasedání Huairou Komise v Praze, účast na zasedání OSN, návštěva z MC ve Stuttgartu, účast na EXPO 2000, přijetí za člena GROOTS⁷, účast na 1. evropské konferenci o rodině Würzburg, 6. seminář „Jak začít“

2001 – účast na zasedání Huairou komise, Istanbul, 2. Valná hromada MC v ČR, účast na GWIA⁸ a Habitat OSN, New Yourk, účast na mezinárodním semináři „Jak začít“ Sofie, účast na 2. evropské konferenci o rodině Würzburg

2002 - Beseda u kulatého stolu na téma "MC jako fenomén občanské společnosti" u příležitosti oslav 10. výročí založení 1. MC v ČR, Mezinárodní seminář - Sofie - Small deals, big chase, Založení Sítě mateřských center v ČR jako samostatného občanského sdružení, Semináře účetnictví I, II, Výstava Jak se žije v MC, Dubajská cena pro MINE - evropská síť MC, Rut Kolínská česká laureátka ceny Žena Evropy

⁵ První a zatím jediná kniha věnovaná Mateřským centrům v ČR.

⁶ Mezinárodní organizace sdružující jednotlivé ženské organizace, taktéž úzce spolupracující s OSN.

⁷ Grassroots organizations operating together in sisterhood – celosvětové hnutí.

2003 - Seminář "Jak pokračovat?", 2. celorepublikový kongres pod záštitou vládního zmocněnce pro lidská práva Jana Jařaba, Rut Kolínská dostala mezinárodní titul Žena Evropy 2003, Seminář "Komunikujeme nebo spolu jen mluvíme?"

2004 - Účast na konferenci Safety City v Barceloně, Předávání certifikátu Společnost přátelská rodině členským mateřským centrům, Valná hromada Sítě MC v ČR, Seminář metody Leadership Support Process

2005 - 1. 1. 2005 - Síť MC v ČR sdružuje 84 MC, Projekt „Tesco – charita roku“, Zahájení projektu "GROWING FROM BOTTOM UP I - RŮST OD ZÁKLADU", zaměřeného na posilování regionální spolupráce MC (2005 -2006), Projekt "Procter & Gamble pro mateřská centra", Projekt "Local to Local", Zahájení partnerství na projektu „Půl na půl - rovné příležitosti pro ženy a muže“ (2005 -2008), Projekt "Coolhelp"

2006 - 13. 1. 2006 - Konference „Být normální je handicap?“ - celorepublikové setkání MC v Brně, Vznik krajské struktury Sítě – krajské koordinátorky ve všech krajích ČR, Projekt "Profesionalizace Sítě MC v ČR", Projekt "Společnost přátelská rodině" (OPRLZ), Projekt "GROWING FROM BOTTOM UP II - RŮST OD ZÁKLADU", zaměřeného na posilování regionální spolupráce MC (září 2006 - únor 2008), Partnerství na projektu „Dítě není handicap“, Partnerství na projektu „Praxe a práce“, Valná hromada Sítě MC v ČR, Předávání certifikátu Společnost přátelská rodině členským mateřským centrům (novým členům od r. 2004) a organizacím přátelským k rodinám z celé České republiky.

⁸ Grassroots women's international academy – mezinárodní akademie.

1.1.1 Síť mateřských center

Pokud v diplomové práci píšete o MC, nelze se alespoň okrajově nezmínit i o Síti mateřských center, která tyto MC zaštiťuje. Zde ale musím uvést, že ne všechna MC této možnosti využila. Jsou i taková, která nespádají pod Síť mateřských center, kdy se může jednat o centra různého názvu, kde maminky s dětmi tráví svůj volný čas. Jedním z důvodů, proč MC nevyužila této možnosti, být zaštiťována Síti mateřských center je i ten, že se za tuto službu platí poplatky (zdroj – pracovnice MC Pumpkin).

V této podkapitole uvádím pouze všeobecné informace o Síti mateřských center v ČR, kdy v kapitole věnované Libereckému kraji se již konkrétněji zaměřuji i na Síť mateřských center Libereckého kraje, která MC v Libereckém kraji zaštiťuje. „*Síť mateřských center o.s. vznikla v roce 2001 na základě dlouholeté neformální spolupráce [mateřských center](#). Posiluje občanský život komunity, hodnoty rodiny a mezigeneračních vztahů, úlohu rodičů, mateřskou a otcovskou roli ve společnosti, podporuje právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí pro všechny, usiluje o zdravý život ve zdravém prostředí. [Síť MC](#) poskytuje svým členům podporu a metodické vedení, pomáhá vzniku nových MC, pořádá semináře a konference, spolupracuje se státními i nestátními organizacemi i se zahraničními subjekty podobného zaměření. V současné době sdružuje Síť MC přes 300 [členských MC](#).*

Síť mateřských center poskytuje svým členům řadu výhod:

- *pomáhá vzniku nových mateřských center*
- *všem svým členům poskytuje podporu a metodické vedení (např. legislativa, organizace, účetnictví, fundraising...)*
- *radí, jak rozšiřovat služby mateřských center (např. hlídání dětí, dětská hřiště, pořádání akcí a programů pro děti a rodiče)*
- *vytváří prostor pro vzájemnou spolupráci, výměnu zkušeností a informací mezi MC*
- *koordinuje společné projekty pro MC v České republice (vzdělávací semináře, konference, kongresy s tematikou MC)*
- *zastupuje zájmy svých členů v zahraničí a spolupracuje se zahraničními subjekty podobného zaměření“ (Síť mateřských center, 17. 2. 2014).*

- *zastupuje zájmy svých členů ve spolupráci se státními i nestátními organizacemi*

1.2 Mateřská centra v současnosti – právní aspekty vzniku a fungování

Úvodem této části jedobré si připomenout, jak vlastně ke vzniku dnešních mateřských center docházelo. Nejdříve si začaly vypomáhat matky na mateřské a rodičovské dovolené, začaly se scházet na podkladě přátelství. Pak si začaly vypomáhat, když některá z nich něco potřebovala zařídit a bylo třeba pohlídat dítě na krátkou dobu. Že je to dobré, takto si vzájemně pomoci, se brzy stalo známé v širším okruhu lidí a tím se na základní skupinky začaly „nabalovat“ další matky. To pak již nestačil nějaký prostornější pokoj v bytě či domku, ale bylo potřeba hledat větší prostory. V souvislosti s tím bylo potřebné platit náklady spojené s využíváním větších prostor. Také obecní úřady přišly na to, že takováto společenství jim nahradí potřebu stavby a vedení nějakých specializovaných center, např. jeslí, a proto je lepší takovým společenstvím občanů přispět částečně na jejich činnost. To pak již je potřebné takové dobrovolné sdružení občanů nějakým způsobem institucionalizovat dle platných zákonů té které země.

Toto je velmi zkrácená verze vývoje a vzniku MC. Tím se také dostávám k věci, tj. právním aspektům činnosti MC.

Je naprosto zřejmé, že právní úprava nutně musí vycházet z našeho hlavního zákona a to je Ústava české republiky (zákon České národní rady č. 1/1993 Sb. - dále jen Ústava) a rovněž nesmí odporovat Základní listině práv a svobod dané ústavním zákonem, který je nedílnou součástí ústavy České republiky (zákon České národní rady č.2/1993 Sb.).

Nyní k tomu, jakým způsobem jsou tyto základní zákony rozpracovány do běžných zákonů, které fakticky upravují činnost v našem případě MC.

Většina MC byla doposud zakládána jako občanská sdružení, což bylo relativně snadné a také rozsah upravujícího předpisu, vyjádřeno v zákonu č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů, nebyl nijak velký. Ten byl zrušen přijetím nového Občanského zákona a to zákona č. 89/2012 Sb., dále jen NOZ . Dle mého názoru laika se tak legislativa stala nejen složitější ale i nepřehlednější.

Zatímco zákon o sdružování občanů obsahoval 22 paragrafů, pododdíl 2 (Spolek) NOZ má rozsah 89 paragrafů (§ 214–302). To jsou jen základní ustanovení, na která navazují další předpisy, na tyto jsou sice odkazy, ale některé doposud nejsou bohužel ještě účinná, či dokonce ani přijata zákonodárcem (viz dále).

V souvislosti se změnami týkajícími se občanských sdružení je nutné na tomto místě alespoň zmínit, že občanská sdružení měla možnost se nejpozději do 31. 12. 2013 rozhodnout o změně své právní formy na obecně prospěšnou společnost (dále „o.p.s.“), a to dle zákona č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Nejedná se tedy o povinnost, pouze o možnost transformace na o.p.s.

Nový občanský zákoník od 1. 1. 2014 ruší zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, avšak do té doby již vzniklé obecně prospěšné společnosti budou moci nadále existovat a budou se řídit dosavadními právními předpisy (§ 3050 NOZ).

Některá o. s. této možnosti využila, ale dá se říci, že si poněkud zkomplikovala situaci, protože související legislativa dosud není ani přijata, tím méně účinná.

Problémem je, že doposud není (v době psaní diplomové práce) senátem schválena zákonná úprava „obecné prospěšnosti“ a tím může vznikat celá řada problémů, zejména v hospodaření, protože logicky finanční prostředky státního rozpočtu poskytované na činnost mateřské školy podle § 160 a § 161 zákona č. 561/2004 Sb. není možné na provozování této živnosti použít.

Bohužel, jako člověk setkávající se s právními předpisy ve svém povolání, narážím na důsledek takového překotného přijímání zákonů často. Na školeních a v různých i veřejných diskusích se autoři takových zákonů odkazují na to, že praxe to upraví, ale kdo napraví případné škody, to je už nezajímá a navíc to může jít k tíži osob, které se snaží v dobré víře uplatnit zákon a lidsky pomoci účastníkům takových řízení.

Senát PČR dne 12. 9. 2013 sice nakonec neschválil návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti, ale zařadím alespoň stručnou informaci o předmětu úpravy tohoto nepřijatého návrhu zákona, a to z toho důvodu, že v roce 2014 budou určitě probíhat další diskuse o statusu veřejné prospěšnosti a návrh zákona bude opětně předložen ke schválení nové Poslanecké sněmovně PČR. Snad již budou zohledněny některé připomínky senátorů (nedokonalé provázání s daňovými zákony, nedostatek času pro občanská sdružení i soudy na přechod k novému systému a související hrozba zahlcení soudů návrhy na přiznání statusu veřejné prospěšnosti apod.). Neschválení návrhu tohoto zákona však nic nemění na tom, že koncepce spolků v novém občanském zákoníku se zavedením statusu veřejné prospěšnosti výrazně počítá (§ 146 až 150

NOZ), a bude tedy potřebné se k tomuto vrátit a snad i napravit některé nedokonalosti dříve navrhované úpravy.

Neschválený návrh zákona upravoval podmínky, za kterých měla veřejně prospěšná právnická osoba (např. spolky) právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku a stanovil práva a povinnosti právnické osoby se statutem a některé otázky spojené s odnětím statusu. **Pouze právnická osoba se statutem veřejné prospěšnosti měla mít nárok např. na daňová zvýhodnění, která se v současnosti týkají neziskových organizací, apod.**

Podkladem pro zápis statusu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku mělo být rozhodnutí soudu o právu na zápis statusu právnické osobě do veřejného rejstříku, která doloží soudu splnění podmínek podle § 2 až 4 návrhu zákona. Status by zapsal na návrh právnické osoby do veřejného rejstříku ten, kdo vede veřejný rejstřík (příslušný soud), do něhož je právnická osoba zapsána (§ 6 návrhu zákona o statusu veřejné prospěšnosti).

Další možností, kterou měla MC, bylo nevyužití změny právní formy z o. s. na o. p. s. Tato MC se v současné době transformovala na základě nového občanského zákoníku a to dle § 3045 od 1. 1. 2014 na spolky ze zákona.

Dalšími zákony, se kterými nemůže být existence MC v rozporu, jsou: Školský zákon č. 561/2004 Sb. Tento zákon sice přímo neupravuje činnost MC a na jejich vznik nemá vliv, ale upravuje základní principy výchovy dítěte a to je třeba mít na zřeteli.

Jiná je situace u živnostenského zákona - z.č. 455/1991 Sb., protože v podstatě upravuje, kdo smí MC provozovat a to konkrétně část druhá, hlava I.:

§ 19 – živnosti ohlašovací, a to je personál MC, jsou:

- řemeslné, je-li podmínkou provozování živnosti odborná způsobilost získaná vyučením v oboru,
- vázané, je-li podmínkou provozování živnosti odborná způsobilost získaná jinak
- volné, není-li jako podmínka provozování živnosti odborná způsobilost stanovena

Zde platí ustanovení § 19 písm. c) živnostenského zákona, kdy služba, kterou MC poskytují, je pak v režimu obecných právních předpisů, bez konkrétního právního podkladu.

Těmito předpisy jsou pak zejména zákony a to:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví,
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- zákon č. 219/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích a dalších, vztahujících se k potravinovému právu
- a dalších.

Jak jsem již psala v úvodu této práce, MC se v současné době řídí jen obecnými právními předpisy, kdy si stanovují vlastní podmínky pro svoje fungování a to v rámci svých stanov, které předkládají ke schválení Ministerstvu vnitra ČR. Chybí jim konkrétně dosažitelné podmínky pro péči o děti, které by zároveň byly zárukou kvality služeb pro jejich rodiče a umožňovaly by jim získávání dotací z veřejných rozpočtů na tuto činnost.

2. Legislativa v oblasti péče o malé děti v České republice – institucionální zajištění péče o děti předškolního věku v ČR

V této kapitole se zabývám legislativou, která v České republice upravuje institucionální nabídku služeb péče o děti mnou, v diplomové práci, zvoleného věku (0-6/7 let). Tedy institucionální zabezpečení dětí předškolního věku. Uvádím zde jednotlivý výčet možností institucionální nabídky péče o děti, který mají rodiče dítěte s tím, že podrobněji se právní úpravou zabývám v jednotlivých podkapitolách věnovaných jednotlivým institucím, které tyto děti mohou v ČR využívat.

„Podle současné legislativy je péče o děti poskytována v rámci zdravotnických zařízení typu jeslí, vzdělávacích zařízení typu mateřských škol, nebo na základě živnostenského oprávnění v oblasti péče o děti. Současný právní řád nezná jiné služby péče o děti předškolního věku a je-li péče zajišťována v zařízeních označených jako „dětské koutky, rodinná, rodičovská a mateřská centra“, jsou poskytovány pouze v režimu obecných právních předpisů bez konkrétního právního podkladu.“ (Věcný záměr zákona o dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, 1. 3. 2014).

V současné době je v ČR široké spektrum institucí, ale i soukromých osob, které zabezpečují péči o děti předškolního věku. Dalo by se tedy říci, že současný rodič dítěte předškolního věku má širokou nabídku služeb, které zajišťují péči o jeho dítě. Z toho bychom mohli dovodit, že umístit dítě do zařízení péče o děti předškolního věku nebude takový problém, ale o tomto tato kapitola a následující podkapitoly nejsou. Tento problém blíže rozebírám v další kapitole věnované současné situaci v oblasti péče o děti předškolního věku. Jak jsem již uvedla výše, zde se zabývám výčtem jednotlivých možností, které mají rodiče dítěte předškolního věku s legislativou, která toto upravuje.

Jen pro začátek zde uvádím stručné rozdělení možností, které děti předškolního věku využívají a to podle věku dítěte. U dětí ve věku 0-3/4 let věku se předpokládá, že ve většině případů zůstávají doma s rodičem, který čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou (dle zvolené délky rodičovské dovolené). Zde je péče o toto dítě v plně v kompetenci daného rodiče. Pokud toto dítě nezůstává s rodičem doma, je poté svěřeno do péče, která nahrazuje péči rodičů, ať už se jedná o jesle, mateřské školy, mateřská či rodinná, rodičovská centra, dětské koutky, nebo využívají soukromá zařízení péče o děti zřízená na základě živnostenského oprávnění.

Děti ve věku 3-6/7 let již ve většině případů navštěvují mateřské školy. Nelze ovšem opomenout, že i tyto děti, stejně jako děti ve věku 0-3/4 let, mohou navštěvovat mateřská či rodinná, rodičovská centra, dětské koutky a využívají i soukromá zařízení péče o děti zřízená na základě živnostenského oprávnění. Blíže o těchto možnostech již v jednotlivých podkapitolách.

2.1 Zdravotnická zařízení

V této podkapitole se zaměřuji na zařízení, která jsou ještě v současné době v podvědomí lidí, nejčastěji spojena s péčí o ty nejmenší, tedy o děti ve věku 0-3 let. Jsou jimi zařízení jeselského typu neboli jesle:

- **Jesle** – „*Jesle jsou řazena mezi zdravotnická zařízení spadající do kompetence Ministerstva zdravotnictví ČR a mají zabezpečovat všestranný rozvoj dětí zpravidla ve věku do tří let a navazovat tak na péči v rodině. Zřizovány jsou jesle s denním, výjimečně týdenním provozem. V současnosti jsou všechna zařízení nestátní (převážně soukromá, výjimečně obecní) [MŠMT, 2000].*“ (Kuchařová, Síť zařízení denní péče o děti předškolního věku, 1. 3. 2014).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že jesle jsou zdravotnické zařízení, i když nabízejí službu pro zdravé děti. Ale toto platilo do začátku roku 2012, kdy vyšel v platnost dne 1.4.2012 zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů a to především § 124 zákona o zdravotních službách, který tato zařízení, nebo-li zařízení péče o děti do tří let věku, nezařadil již mezi zdravotnická zařízení. V tomto zákoně je ale dána možnost stávajícím zařízením jeselského typu i nadále takto fungovat a to až do 31.3.2013. Dále byl přijat zákon č. 66/2013 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, který toto období prodlužuje do 31.12.2013.

V současné době upravuje provoz a zřízení zařízení jeselského typu zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje péči o děti do tří let v denním režimu. Jedná se zde o živnost vázanou, kdy obsahem je stejná činnost jako v zařízeních jeselského typu. Tady zákon stanoví povinnost splnit požadavky stanovené vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb. (hygienická vyhláška), a taktéž splnit požadavky dle zákona o živnostenském podnikání – splnit odbornou způsobilost podnikatele a osoby, kterou je podnikatel povinen činnost zajistit.

2.2 Mateřské školy

Dalším typem zařízení a současně nejrozšířenějším, jsou mateřské školy, které převážně využívají děti ve věku 3-6/7 let. V současné době jsou tato zařízení, i z důvodu možnosti ukončení rodičovské dovolené v druhém roce věku dítěte, využívána pro děti mladší tří let. I když vzhledem k věku, by tyto děti měly docházet do zařízení jeselského typu, která jsou jim přizpůsobena. Blíže tuto problematiku rozebírám v následující kapitole.

V současné době jsou mateřské školy jednou z nejvyužívanějších institucí v péči o děti předškolního věku.

- **mateřské školy** - *„Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol s upraveným vzdělávacím programem), popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. Mateřská škola je legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. V procesu vzdělávání i v jeho organizaci se proto řídí obdobnými pravidly jako školy ostatní. Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti (sedmi)⁹ let. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti stejného či různého věku a vytvářet třídy věkově homogenní či věkově heterogenní. Stejně tak je možno do tříd běžných mateřských škol zařazovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vytvářet třídy integrované. Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona veřejnou službou.“* (MŠMT, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 1. 3. 2014).

Jak již je výše uvedeno, mateřské školy jsou legislativně zakotveny ve vzdělávací soustavě – jsou to tedy vzdělávací zařízení, která se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“), ve znění pozdějších předpisů. Společně s tímto zákonem se dále řídí vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školním zařízením, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na

⁹ Nový školský zákon umožňuje odložit povinnou školní docházku nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 a vyhláškou č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud bychom se zaměřili na to, kdo v současné době může zřizovat mateřské školy, tak v § 8 školského zákona je uvedeno, že zřizovateli mateřských škol mohou být obce a dobrovolné svazky obcí, kraje, registrované církve a náboženské společnosti a ostatní právnické a fyzické osoby. V neposlední řadě může mateřské školy zřizovat také stát.

2.3 Soukromý sektor

Další možností, která se v současné době rodičům dětí předškolního věku nabízí, jsou služby alternativního typu. Patří mezi ně služby v soukromém sektoru a služby v nestátním neziskovém sektoru. V této podkapitole si rozebereme soukromý sektor - nebo-li služby péče o děti předškolního věku poskytované na základě živnostenského oprávnění, nebo také péčové živnosti. Mezi služby, které nabízí soukromý sektor, patří zejména hlídání přes agenturu, soukromé chůvy, soukromé miniškoličky, mikrojesle, atd.

Tato péče je poskytována na základě živnostenského oprávnění, kdy ji upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (zákon o živnostenském podnikání), v návaznosti na nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. Na základě tohoto zákona lze poskytování této služby rozdělit na vázané živnosti (péče o dítě ve věku do tří let v denním režimu) a volné živnosti (poskytování služeb pro rodinu a domácnost, a mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti). Toto rozdělení upravuje § 19 zákona o živnostenském podnikání (viz. také podkapitola 1.2).

Jak již název napovídá, získání vázané živnosti je o poznání složitější než získání živnosti volné. Na získání vázané živnosti je potřeba splnit přísné předpisy a to hlavně co se hygieny a vzdělání týče. Zde je služba péče o děti do tří let zaměřena na celkový fyzický a duševní rozvoj dítěte. Dále je zde také vyžadováno, pro získání vázané živnosti, splnění kvalifikačních požadavků a to jak na podnikatele, který tuto živnost zřizuje, tak i na osoby, které budou o děti pečovat.

U volné živnosti jsou pravidla o poskytnutí živnosti na péči o děti nad tři roky stejná, jako u ostatních volných živností. Oproti vázané živnosti zde nejsou stanoveny kvalifikační podmínky na podnikatele a osoby, které se budou starat o děti, ale stejně jako vázané živnosti musí i ony splňovat hygienické normy stanovené v hygienické vyhlášce. Výjimku ovšem tvoří živnosti, které jsou zakládány za účelem poskytování služeb rodinám a domácnostem, po kterých není vyžadováno splnění hygienických norem stanovených v hygienické vyhlášce.

2.4 Nestátní neziskový sektor

Jak již bylo zmíněno výše, tak mezi alternativní služby péče o děti se i se svými službami řadí nestátní neziskový sektor a to především se zařízeními jako jsou Mateřská a rodinná centra, ale také zařízení označené jako školičky, dětské koutky, rodičovská centra, atd. Tato zařízení se liší co do jména, právní subjektivity, velikosti, tak i ve službách, které poskytují. Ve většině případů se v současné době z občanských sdružení přejmenovala na obecně prospěšné společnosti, sdružení či spolky. Dále zde také figurují církevní spolky. Pro přehlednost jsem se rozhodla v této kapitole používat jednotný název a to „spolky“.

Spolky jsou provozovány samostatnou právnickou osobou, tedy jak již bylo výše uvedeno, nejlépe obecně prospěšnou společností, sdružením či spolkem, které má ze zákona způsobilost k právním úkonům, právům a povinnostem. Sdružení vzniká registrací u Ministerstva vnitra ČR, kdy základním dokumentem pro vznik jsou stanovy sdružení. Tyto stanovy vymezují název sdružení, sídlo, cíl činnosti a vše, co je k provozu sdružení zapotřebí. Nejvyšším orgánem sdružení bývá zpravidla valná hromada členů, v běžném provozu za sdružení obvykle jedná výkonná rada sdružení.

Zřizovatel, většinou maminka, která se rozhodla toto centrum založit, poté nevystupuje jako majitel zařízení, ale buď jako ředitel sdružení nebo koordinátor. Vystupuje tedy navenek jako osoba, která za centrum jedná, ale není jejím vlastníkem.

Centra si tedy ve stanovách určují náplň své činnosti, kdy v rámci této činnosti mohou také provozovat hlídání dětí bez účasti rodičů. Oproti výše zmiňovaným typům zařízení, jako jsou mateřské školy, profesionální chůvy, atd., nemají v této části stanovena jasná pravidla, jak se o tyto děti mají starat.

A jak jsem již tolikrát v této práci zmiňovala (zejména v podkapitole 1.2), tento druh služeb péče o děti je poskytován v režimu obecných právních předpisů bez konkrétního právního podkladu.

Těmito předpisy jsou pak zejména zákony a to:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví,
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- zákon č. 219/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,

- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích a dalších, vztahujících se k potravinovému právu
- a dalších.

3. Situace v oblasti péče o malé děti v České republice

Jak jsem již psala v úvodu této práce, jedním z veřejněpolitických problémů v ČR je nedostatek míst v mateřských školách, nedostatek zařízení jeselského typu. Tento problém spoluzpůsobuje nedostatečnou možnost rodiče uplatnit se na trhu práce a dále s sebou nese riziko ohrožení rodiny chudobou.

Na první pohled by se zdálo, že zařízení s péčí o děti předškolního věku je v ČR dostatek, a to vzhledem k možnostem, které současní rodiče mají. Vždyť na trhu se objevily společně s „klasickými“ typy zařízení péče o děti předškolního věku i alternativní možnosti péče o děti předškolního věku. Ale opak je pravdou, zvláště pro rodiny s dětmi do tří let věku dítěte. A to i vzhledem k finanční náročnosti některých institucí či soukromých osob, které zajišťují tuto péči.

Pokud se tedy podívám na dostupnost zařízení péče o děti ve věku do tří let v ČR a její vývoj po roce 1990, tak první na co narazím, jsou zařízení jeselského typu. A to i vzhledem k tomu, že je máme ještě v současné době spojené s péčí o takto malé děti. Zde ovšem musíme vzít v potaz jejich rapidní pokles po roce 1990, kdy se ve velkém rušila tato zařízení. Samozřejmě že nejenom ona, pokles byl zaznamenán i u mateřských škol. *„Po roce 1989 došlo k velkému poklesu počtu jeslí. Zejména závodní jesle, které tvořily od 60. let zhruba čtvrtinu ze všech jeslí, byly rychle rušeny. Postupně však vzniklo několik nových soukromých zařízení jeselského typu. V roce 2007 bylo v celé ČR jen 49 jeslí včetně soukromých jeslí, mikrojeslí a dalších zařízení jeselského typu.“* (Labusová, Potřebujeme jesle?, 19. 2. 2014). To znamená, že ne všichni rodiče takto malých dětí mají možnost tato zařízení využívat. Pro představu uvádím, dle dat zaznamenaných v Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (dále jen „ÚZIS“), počet jeslí vedených k roku 1990, těchto zařízení bylo v tomto roce 1043, kdy v roce 2012 jich bylo již jen 44. Tento propad byl nejen v důsledku snížené porodnosti, ale i vzhledem k propagovanému způsobu výchovy v rodinách (prosazení delší rodičovské dovolené), jejímž největším propagátorem byl již zmiňovaný p. Matějček. Na druhé straně se ale v oblasti péče o děti do tří let věku rozšířily možnosti využívat nabídek vytvořených v soukromém sektoru a i v nestátním neziskovém sektoru. Tyto nabídky jsem podrobněji rozebírala v předcházející kapitole. Zde ovšem rodiče narážejí na finanční stránku, která tyto služby provází. Služby v péči o děti (bez účasti rodičů) do tří let věku dítěte jsou v soukromém sektoru nemalé, kdy zatěžují finanční rozpočet rodiny

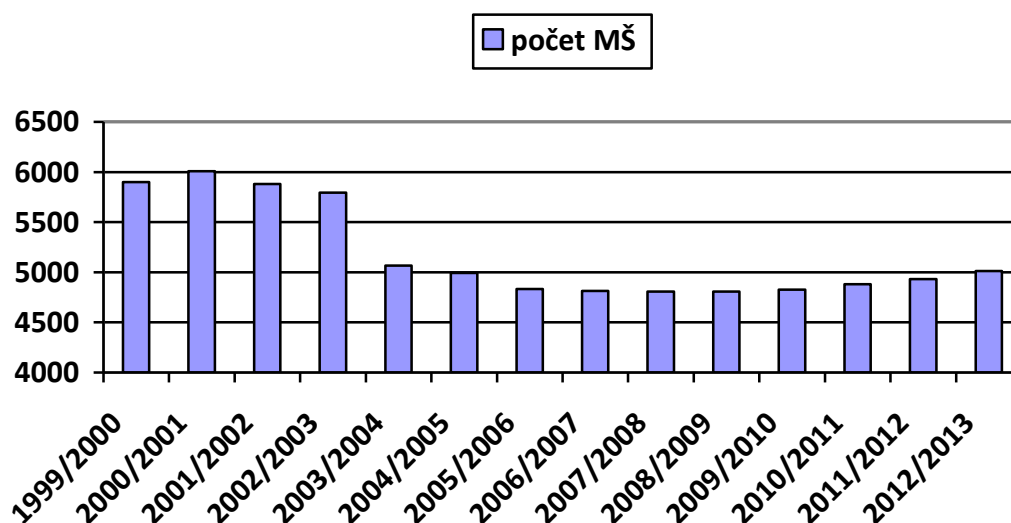
a ne všechny rodiny si je z tohoto důvodu mohou dovolit využívat. O něco příznivější jsou tyto služby, z hlediska financování, v nestátním neziskovém sektoru, kdy ale stejně rodič za docházku dítěte do tohoto zařízení rodiče platí více, než tomu je v zařízeních „státních“.

Stejná situace, jaká je v oblasti péče o děti do tří let, je i v oblasti péče o děti ve věku 3-6/7 let. Zde jsou nejrozšířenějším typem zařízení, která jsou využívána, mateřské školy. A podobně, jako tomu bylo u zařízení jeselského typu, tak i u těchto mateřských škol docházelo k jejich poklesu. Nebyl zde ovšem zaznamenán již tak razantní propad těchto zařízení, jak tomu bylo u zařízení jeselského typu. Tady ještě musím podotknout, že tento sestupný trend nebyl typický pro 90 léta dvacátého století, ale postupný pokles byl zaznamenán již v 80 letech dvacátého století. *„Také počty mateřských škol se do poloviny osmdesátých let mírně zvyšovaly, ale pak pozvolna klesaly (o 2,3 % v letech 1985-1989), zatímco počty dětí v nich klesaly již od počátku tohoto desetiletí. Jejich počty se snížily v letech 1980/81 až 1989/90 o 68 400 na konečných 395 164, tj. o 15 % [Statistická ročenka, 1990]. (Kuchařová, Síť zařízení denní péče o děti předškolního věku, 1. 3. 2014).*

V současné době se tento pokles zastavil a počty mateřských škol začínají mírně stoupat, jak to naznačuje níže uvedený graf. Ale i tak stále zaznamenáváme nedostatek počtu těchto zařízení. *„Protože tento pokles navázal na pozvolné snižování početnosti dětské populace v osmdesátých letech, reagovaly mnohé obce rušením zařízení denní péče o děti v předškolním věku, zejména o děti v kojeneckém a batolecím věku.“ (MPSV, Závěrečná zpráva o řešení projektu HR167/07, 1. 3. 2014), a v současné době při zvýšené porodnosti v posledních letech tato zařízení chybí. „Problém s nedostatkem míst v mateřinkách se následkem baby-boomu posledních let každým rokem prohlubuje. Podle statistických údajů ministerstva školství bylo pro tento školní rok v celé České republice odmítnuto téměř 50 tisíc přihlášek, zatímco před pěti lety to byla přibližně čtvrtina tohoto počtu. Řada rodičů je zoufalá, neboť jim nepřijetí dítěte do mateřské školy komplikuje návrat do zaměstnání.“ (NÚV. Mateřská škola může podporovat kreativitu dětí, 3. 3. 2014).*

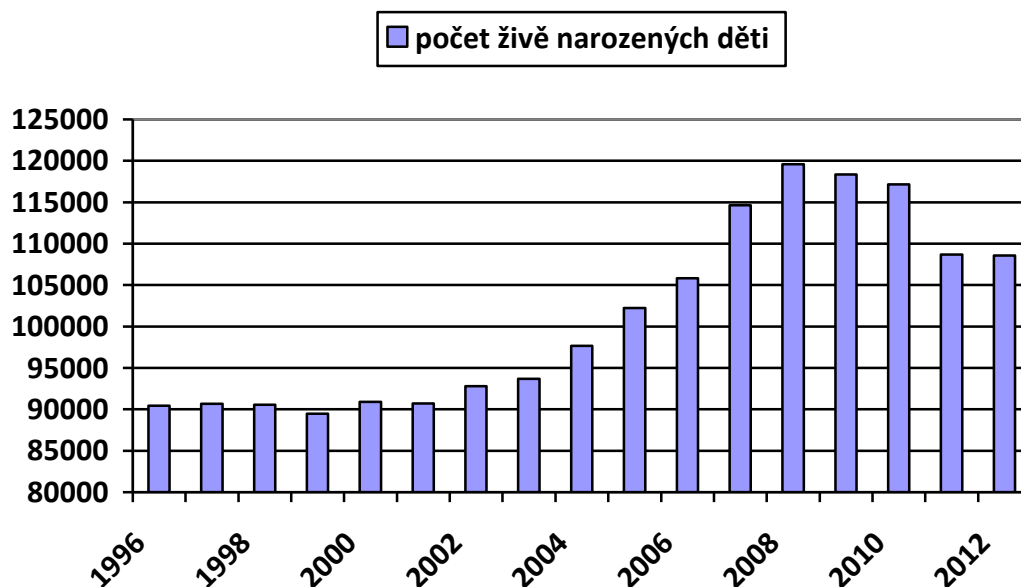
Pro přehlednost uvádím pod grafem počtu MŠ i graf počtu živě narozených dětí, kdy si můžeme porovnat úbytek MŠ s nárůstem dětí v letech.

Graf č. 2: Počet MŠ v ČR

(Zdroj: Autorka podle MŠMT, statistika MŠ, 2014)

Graf č. 3: Graf narozených dětí 1989 - 2012

(Zdroj: Autorka podle ČSÚ, 2014)

Tímto nedostatkem zařízení péče o děti 3-6/7 let navazují i na současné možnosti volby rodičovské dovolené. Mateřské školy jsou totiž také využívány rodiči dětí, kterým ještě nebyly tři roky. Což nasvědčuje i tomu, že možnosti, které mohou využívat rodiče dítěte mladšího tří let, jsou nedostačující, či jak jsem psala výše pro tyto rodiny finančně neúnosné. V podkapitole 2.2 jsem se také zmiňovala o tom, že tyto děti, tedy děti ve věku do tří let, by měly navštěvovat spíše zařízení jeselského typu, která jsou pro ně primárně určena. Ale vzhledem k počtu těchto zařízení i k finanční náročnosti

alternativních možností, či nedostupnosti, využívají rodiče možnosti dítě umístit v mateřské škole. Zde musím poznamenat, že ne všechny mateřské školy jim umožní přijetí takto malého dítěte, nejen z důvodu věku dítěte, ale i z důvodu, že pro takto malé děti nemají zázemí. „*Vzhledem ke specifikám, která péče o děti do tří let vyžaduje, a její obtížnější skloubení s rámcovým vzdělávacím programem, podle kterého je realizován program v mateřských školách, setkáváme se ze strany mateřských škol s výrazným neshlasem s možností, aby se snížila věková hranice pro přijímání dětí do MŠ ze tří na dva roky.*“ (MPSV, Závěrečná zpráva o řešení projektu HR167/07, 1. 3. 2014).

A zde je již vidět neprovázanost zákonů s potřebami rodin s malými dětmi. Je zde možnost rodičovské dovolené do dvou let věku dítěte, ale již zde nejsou potřebné instituce, ať už vzhledem k finanční náročnosti či dostupnosti, které by mohli rodiče takto malého dítěte využívat. Pokud totiž rodina neumístí dítě mladší tří let do mateřské školy, nastupují zde finančně náročnější alternativy péče o děti, které ale ne všude najdeme. Nebo nezbyde rodiči, který byl do současné doby s dítětem doma, než aby i nadále s dítětem doma zůstal. A z toho se pak odvíjí další problémy, které rodině mohou nastat. Ale abych neopominula i rodiče dítěte, které je starší (3-4), tak to samé prožívají i oni a to z důvodu přeplněnosti mateřských škol.

3.1 Současná situace v Libereckém kraji

V předcházející kapitole jsem se věnovala současným možnostem v péči o malé děti v rámci celé ČR. V této podkapitole se již zaměřuji na mnou vybranou oblast a tou je Liberecký kraj. Liberecký kraj byl vybrán z důvodu, že v tomto kraji žiji a to přesněji v okrese Česká Lípa, obec Cvikov. Také bych touto podkapitolou již chtěla navázat na praktickou část diplomové práce, která je zaměřena na MC v Libereckém kraji.

Jak jsem se již v této práci zmiňovala, mají rodiče v současné době širší nabídku služeb péče o děti předškolního věku, než tomu bývalo před rokem 1990. Naproti tomu mají také menší šanci umístit své dítě do tzv. „státního“ zařízení (jesle, MŠ). Nejinak je tomu také v Libereckém kraji.

Liberecký kraj má v současné době 438609 obyvatel a člení se na čtyři okresy: Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, kdy k 31. 12. 2013 se v tomto kraji narodilo celkem 4550 dětí a z toho v okresech Česká Lípa 1055 dětí, Jablonci nad Nisou 931 dětí, v okrese Liberec 1851 dětí a v okrese Semily 731 dětí.

V těchto jednotlivých okresech působí celkem 133 MŠ a 2 jesle – viz níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 2: Počty MŠ a jeslí v jednotlivých okresech Libereckého kraje

Okresy	MŠ	Jesle
Česká Lípa	27	0
Jablonec nad Nisou	19	0
Liberec	53	2
Semily	34	0

(Zdroj: Autorka dle www.seznamyskol.cz, 2014)

Pokud bych se zaměřila na nedostatek těchto zařízení, resp. míst v nich, tak dle vyjádření rodinných příslušníků a známých, je umístitelnost dítěte (převážně mladšího tří let) do tohoto typu zařízení těžší v okresních městech a to i z důvodu většího počtu obyvatel. Ale zase na druhou stranu mají větší možnosti umístit toto dítě do zařízení, která tuto službu poskytují také. Ať už se jedná o MC nebo o RC či zařízení obdobného typu.

Pokud bych se zaměřila na oblast, ve které žiji, tak z vlastní zkušenosti, a z neformálních rozhovorů s ředitelkami MŠ (MŠ Jiráskova, MŠ U Koníčka) v oblasti Cvikovska vím, že tady problém umístitelnosti dětí do MŠ není. A to ani v tom případě,

pokud dítě v době nástupu do MŠ nedosáhlo tří let věku. Tady se to pak naopak řídí pravidlem, že pokud není naplněna kapacita MŠ a dítě je šikovné, je toto dítě přijato. Co musím ovšem dodat je to, že nepsaným pravidlem pro přijetí dítěte do MŠ je dosažení tří let alespoň do konce února školního roku. V tomto ohledu je tedy rodič, který si vybírá délku rodičovské dovolené, limitován výběrem zařízení péče o děti předškolního věku. Jediný nedostatek ve Cvikovském regionu spatřuji v tom, že v tomto regionu nepůsobí žádné zařízení, které by přijímalo děti mladší tří let (dvouleté). Ať už by se jednalo o zařízení jeselského typu, MC či zařízení obdobného typu. A právě na MC, která tuto službu v Libereckém kraji nabízejí – péče o děti bez účasti rodičů, se v níže uvedené praktické části zaměřuji.

4. Mateřská centra v Libereckém kraji jako provozovatelé služby péče o malé děti

V Libereckém kraji je v současné době provozováno 17 MC, z toho je 16 MC zastřešeno organizací SMC a dále 22 center, které mají podobnou, a v mnoha ohledech shodnou, podobu činnosti jako MC. Je zajímavé, že i když tato centra jsou ve své podstatě stejná, mají rozdílný název. Dle rozhovoru s pracovnící MC Pumpkin v České Lípě p. Hyskovou a z rozhovoru s krajskou koordinátorkou MC v Libereckém kraji p. Ackermannovou, je to také z toho důvodu, že některá centra zakládají i tatínkové. Dalším důvodem pro jiný název může být také to, že SMC se snaží MC zastřešovat svoji pomocí, kdy ale za vstup a možnost být pod organizací SMC se platí členské poplatky. Což některé zakladatele center může odrazovat. Nebo prostě tato centra nechtějí být institucionalizována.

Jak jsem již v této diplomové práci uváděla, jsou většinou MC sdružena pod SMC. Každý kraj má svoji krajskou koordinátorku, která MC pomáhá s jejich činností a nově vznikajícím MC poskytuje rady, jak tato MC mají zakládat. V současné době je v pro Liberecký kraj, ale i pro Ústecký kraj, stanovena krajská koordinátorka a to p. Ackermannová, která mi velmi pomáhala orientovat se v činnostech, která jednotlivá MC v Libereckém kraji poskytují.

Liberecký kraj se člení na čtyři okresy, kdy v těchto okresech, jak již bylo uvedeno výše, působí celkově 39 center, která se zabývají prací s dětmi a jejich rodiči. V mnou provedeném šetření, počtu center v Libereckém kraji, jsem narazila i na to, že jedno RC, a to konkrétně Rodinné centrum Žirafa, zaštiťuje 4 MC. Tato MC jsou „schována“ pod hlavičkou tohoto zařízení, ale mají odlišný název. V tomto případě nám tedy počet MC stoupl ze 17 na 21. Tato centra nejsou vedena v SMC, kdy nám tedy nemění počty MC v SMC. Tato centra již byla zohledněna v níže uvedených tabulkách počtu center působících v Libereckém kraji a v této kapitole jsou již vedena v celkovém počtu center - 39. Pro přehlednost jsem v níže uvedené tabulce centra rozčlenila podle místa provozování své činnosti, kdy jsem k jednotlivým okresům uvedla i počet obyvatel.

Tabulka č. 3: Počet center v Libereckém kraji

Okresy	MC	v SMC	RC a zařízení obdobného typu	Miniškolkky	Počet obyvatel v okrese
Česká Lípa	3	3	1	1	102811
Jablonec n./N.	3	3	0	1	90028
Liberec	10	5	1	12	171385
Semily	5	5	2	0	74385
Celkem	21	16	4	14	438609

(Zdroj: Autorka podle ČSÚ, MŠMT, SMC, vlastní šetření, 2014)

Jak jsem již uvedla v úvodu své práce, tato diplomová práce se zaměřuje na Mateřská centra jako provozovatele „školek“. V diplomové práci jsem se zaměřila na tuto činnost a to z toho důvodu, že pro poskytování této služby nemají tato centra stanovena pevná pravidla. A přesto tuto službu poskytují, neboť na trhu služeb péče o děti předškolního věku je díky nedostatku „státních“ zařízení typu MŠ a jeslí nedostatek míst pro děti předškolního věku. Hlavně co se týče poskytování služby péče o děti mladší tří let. Tato centra se teda v části, kde hlídají děti bez účasti rodičů, primárně zaměřují na tuto klientelu.

Abych tedy rozlišila celkový počet center od počtu center, která poskytují službu – hlídání dětí bez účasti rodičů, v další tabulce uvádím počty center, která tuto službu nabízejí, rozděleno dle jednotlivých okresů.

Tabulka č. 4: Přehled center v Libereckém kraji, která poskytují službu - hlídání dětí bez účasti rodičů

Okresy	MC	RC a zařízení obdobného typu	Miniškolkky
Česká Lípa	1	1	1
Jablonec n./N.	2	0	1
Liberec	8	0	12
Semily	3	0	0
Celkem	14	1	14

(Zdroj: Autorka podle vlastního šetření)

Jak výše uvedené tabulky naznačují, tak z celkového počtu 39 center poskytuje službu - péče o děti bez účasti rodičů, celkem 29 center. Já se ale v práci zaměřuji na

MC, kdy z tohoto průzkumu vyplynulo, že z celkového počtu 21 MC, tyto služby poskytuje 14 MC, tedy 2/3 MC, která jsou v Libereckém kraji provozována.

4.1 Metodologie

Objektem mého výzkumu v případové studii, jak již bylo uvedeno, jsou MC v Libereckém kraji a jejich současná situace v péči o děti předškolního věku, respektive jejich relativně novější funkce, kterou je poskytování péče o děti bez účasti rodičů. V případové studii jsem se také zaměřila na rodiče, kteří využívají služeb těchto MC.

Jak jsem již zjistila, v Libereckém kraji je v současné době 21 MC, kdy službu – péče o děti bez účasti rodičů, nabízí 14 MC. Primárně jsem se tedy v případové studii, a to pomocí dotazníkového šetření, zaměřila na tato centra.

Dotazníky byly vybrány i z důvodu velké rozptýlenosti MC, a jak poznamenal Reichl (2009:189) odpadá zde problém se záznamem poskytnutých rozhovorů a písemná odpověď bývá také přehlednější. Dotazník byl vytvořen strukturovaný, který má dle Reichla (2009:189) podobu nějakého formuláře a využívají se v něm jak otázky volné, polootevřené, tak i uzavřené. Ve svém dotazníku jsem využila všechny nabízené možnosti, neboť, jak uvádí Reichl (2009:102) volné otázky nechávají respondentovi zcela volný prostor k vyjádření, kdy v tom spočívá jejich velká výhoda. Dále uzavřené otázky vedou respondenta k odpovědi formou výběru, kdy v dotazníku byly využity nejčastěji jako vyřazovací otázky - filtrační. A polootevřené otázky, ty jsou dle Reichla (2009:103) voleny z důvodu nejistoty, zda mimo nabízených variant neexistuje ještě nějaká další varianta.

V práci jsem se nezaměřovala jenom na ty MC, která poskytují výše zmíněnou službu, ale pomocí dotazníkového šetření bylo osloveno všech 21 MC, neboť jsem také zjišťovala podmínky, za kterých jsou tato MC provozována. Dále jsem také pomocí dotazníkového šetření oslovila rodiče, kteří využívají služeb MC, ale i služeb RC či zařízeních obdobného typu.

Pro účely výzkumného šetření jsem sestavila, za pomoci krajské koordinátorky MC v Libereckém kraji p. Ackermannové a s pomocí pracovnice MC Pumpkin p. Hyskové, otázky do dotazníku pro MC. Dále také byly pomocí výše uvedených pracovnic sestaveny i otázky do dotazníku pro rodiče, kteří využívají služeb MC, ale i služeb RC, či zařízeních obdobného typu (centrum volného času, centrum pro rodinu, rodina v centru,...). Vlastním šetřením jsem totiž zjistila, že i tato centra jsou svoji povahou, vznikem (zákony, které je upravují) a poskytovanými službami, totožné s MC, jen mají jiný název. A dle nezávazného rozhovoru s rodiči, kteří tato centra využívají,

tito rodiče nerozlišují, zda se jedná o MC či jiné centrum, označují tato centra jako MC. Proto rodiče, využívajících tato centra, měli možnost odpovídat i v mém dotazníku pro rodiče využívajících služeb MC.

Na základě takto vytvořených otázek jsem vytvořila elektronické dotazníky a to za pomoci webových stránek – www.google.cz. A to i z toho důvodu, který zmiňuje Reichl (2009:123), že dotazník zprostředkovaný elektronickou poštou má dobrou návratnost, ne naprostou, ale lepší než prostřednictvím pošty. Dotazníky byly poté rozeslány všem 21 MC e-mailovou cestou, kdy je bylo možné vyplnit on-line. Dále jsem prostřednictvím těchto MC center rozeslala dotazníky i rodičům, kteří tato MC navštěvují. Dále také byly dotazníky pro rodiče sdíleny prostřednictvím sociální sítě - Facebook. Zde jsem rodiče upozornila na to, že dotazník je jen pro rodiče z Libereckého kraje.

Dotazník pro MC obsahuje celkem 33 otázek, kdy je rozdělen do dvou částí. První část je věnována samotným MC a obsahuje orientační otázky typu: název centra a subjekt centra, datum vzniku, služby, které poskytuje, počet zaměstnanců, atd. Druhá část dotazníku pro MC je již zaměřena na hlídání a péči o děti. Tato část dotazníku obsahuje otázky typu: jaké hlídání centrum poskytuje, počet zaměstnanců a jejich vzdělání, návrhy na legislativní změny, dotaz na změnu jejich subjektu, atd.

Dotazník pro rodiče, využívající služeb MC, obsahuje celkem 20 otázek a obsahuje otázky typu: zda rodiče využívají hlídání dětí bez účasti rodičů, otázky na zaměstnance, kteří se o jejich děti starají, služby, které jejich centrum poskytuje, jaká centra využívají, atd.

Dotazníky jsem vytvořila tak, aby jejich vyplnění nezabralo více jak cca 15 minut, kdy otázky v obou dotaznících, jak jsem uvedla výše, jsou jak uzavřené, polootevřené tak i volné. E-mail s průvodním dopisem, ve kterém jsem odkazovala na webovou adresu, byl tedy rozeslán 21 MC, kdy tato MC byla také požádána o rozeslání odkazu na dotazník pro rodiče rodičům, kteří využívají jejich služeb. Úspěšně bylo odesláno celkem 20 dotazníků, kdy 1 dotazník nešel odeslat z důvodu nefunkční e-mailové adresy. Dále tedy byly dotazníky pro rodiče sdíleny prostřednictvím sociální sítě Facebook. Z odpovědí na tyto dotazníky jsem získala primární data, potřebná pro výzkum.

4.2 Zpracování a analýza dotazníkového šetření mezi MC

Dotazník byl dne 3. 4. 2014 rozeslán 21 MC, kdy jednomu MC tento dotazník nedošel a to z důvodu jejich nefunkční e-mailové adresy. Oslovena v tomto dotazníku byla všechna MC, která jsou v současné době provozována na území Libereckého kraje. Kdy primárně byl tento dotazník směřován na zřizovatele těchto MC. Celkem se vrátilo 11 vyplněných dotazníků z 21 rozeslaných. Kdy z tohoto počtu navracených vyplněných dotazníků 10 MC nabízí službu – péče o děti bez účasti rodičů. Pokud bych počítala jen MC, která poskytují službu – péče o děti bez účasti rodičů, tak ze 14 MC, která tuto službu poskytují v rámci Libereckého kraje, vyplnilo dotazník 10 MC, která poskytují službu – péče o děti bez účasti rodičů. Celkově byla návratnost dotazníku od MC střední. Při telefonickém kontaktu s MC, která neodpověděla na mnou zasláný dotazník, u většiny mnou oslovených MC z rozhovoru vyplynulo, že i když je dotazník zpracován v elektronické podobě, nebudou MC tento dotazník vyplňovat, neboť mají dost své administrativy.

Souhrn:

Jak jsem již uváděla, MC odpovídala v dotazníkovém šetření na mnou zvolené otázky, které byly stanoveny s ohledem na cíl práce a výzkumné otázky. V následující podkapitole uvádím jednotlivý výčet otázek a stručný výpis odpovědí na tyto otázky.

Dotazník byl uzpůsoben tomu, aby v části Péče/Hlídaní dětí, byla z tohoto dotazníkového šetření eliminována MC, která nenabízejí službu – péče o děti bez účasti rodičů. Takže v této části dotazníkového šetření odpovídala již jen ta MC, která tuto službu nabízela.

I když na dotazníky odpovědělo jen 11 MC, lze z dotazníkového šetření vyhodnotit data potřebná k mému výzkumu, neboť MC se v odpovědích na zásadní otázky (otázky směřované k cíli a výzkumným otázkám) shodovala. Lez tedy dovodit, že v případě větší účasti na dotazníkovém šetření, ze strany ostatních MC, by tyto odpovědi byly také totožné. Toto dovozují i z toho důvodu, že MC jako nejčastější důvod nevyplnění dotazníku, při telefonickém rozhovoru, uváděla, že nemají čas, kdy mají dost své administrativní činnosti. Toto koresponduje s dělením MC, která se vyjádřila v dotazníku. Tato MC shodně napříč odpověďmi uváděla, že by uvítala menší administrativní zátěž a zjednodušení administrativy, neboť poté nemají čas na rozvíjení

své činnosti. Zde bych citovala odpověď jednoho MC: „*Bud'to budeme vyplňovat papíry, nebo budeme rozvíjet svoji činnost, obojí dělat nejde*“.

První část dotazníkového šetření byla zaměřena na samotná MC.

Zde MC odpovídala na otázky, které se týkali jejich názvu a subjektu, dále na otázky zaměřené na jejich provoz a podporu jejich činnosti.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že dotazovaná MC se liší jak svým názvem, tak také svoji velikostí, počtem zaměstnanců, programem, který nabízejí, ale i důvodem, pro který zřizovatelé MC otevírala.

Zřizovatelé MC zahajovali svoji činnost převážně z důvodu nedostatku zařízení péče o malé děti, tedy děti do 3 let věku, ve svém okolí. A to i z důvodu potřeby hlídání takto malých dětí, z potřeby hlídání svých vlastních dětí. Jedna zřizovatelka MC v okrese Liberec na otázku odpověděla, že vycházela z vlastní zkušenosti s fungováním MC v Německu, kdy jí nadchlo, jak centrum fungovalo a jak pomáhalo maminkám. Dále se tu také jako nejčastější odpověď objevovala vlastní seberealizace. To koresponduje i s odpovědí na otázku, zda tato MC vycházela při otevírání svého centra z průzkumu, zda je po tomto druhu zařízení poptávka. Zde až na jedno MC, odpověděla všechna MC, že si tento průzkum dělala. Tady ve většině případů zřizovatelé MC vycházeli z poptávky po těchto zařízeních, která byla v jejich lokalitě. Vzhledem k tomu, že počet MC se neustále zvyšuje, je dáno, že poptávka po tomto druhu zařízení neustále narůstá, což potvrdila až na jedno všechna dotazovaná MC.

Všechna dotazovaná MC měla právní subjektivitu, kdy jako nejčastější právní formu uváděla obecně prospěšnou společnost a dále pak sdružení. Fungují tedy jako neziskové organizace, která jsou podporována jak místní samosprávou, tak i ze strany rodičů, kteří tato centra využívají. Zde jsem vycházela i z vlastního šetření, které jsem prováděla na internetových stránkách MC, která mi neodpověděla. I když podpora ze strany samosprávy je spíše v propagaci jejich centra, či pomoci při hledání vhodného umístění MC, než by měla finanční charakter. Zde si i zřizovatelé MC stěžovali na to, že podpora jejich činnosti ze strany podnikatelů, formou darů, je malá, neboť přetrvává názor, že tato zařízení mají dostatek finančních prostředků z dotací od státu.

MC v Libereckém kraji z větší části fungují na bázi dobrovolnosti, kdy jsou zde i taková, která mají své vlastní zaměstnance. Jak mezi centry, která pracují na dobrovolnosti, tak i mezi centry, která mají své zaměstnance, se vyskytují i taková, která získávají finanční prostředky na zvyšování své profesionality. Tato centra usilují o získávání finančních prostředků na podporu svých programů, kdy také více spolupracují

se státními organizacemi. Ve většině případů tato MC spolupracují s úřadem práce a to převážně na získávání dotací na zaměstnance a své programy. V dotazníkovém šetření mi odpověděla i dvě velká MC, která s úřadem práce spolupracují jak na získávání dotací na platy zaměstnanců, na získávání zaměstnanců, tak i na podpoře zaměstnanosti žen na rodičovské dovolené a to formou zajištění rekvalifikací a akreditovaných kurzů. Zde bych poznamenala, že i já jsem se zúčastnila projektu „Okno dokořán“¹⁰, které zajišťovalo MC v okrese Česká Lípa. A jak jsem uvedla výše, ve většině případů chod MC zajišťují dobrovolníci a již v menší míře, za finanční podpory úřadu práce, i stálý zaměstnanci. Počet těchto osob, které zajišťují chod center, se liší v závislosti na velikosti MC a službách, která tato MC nabízejí.

MC centra v Libereckém kraji poskytují různé druhy služeb a programů pro rodiče s dětmi, kteří jejich centrum využívají. A jak již jsem několikrát výše zmiňovala, zde se počet nabízených možností, které tyto MC nabízejí, liší dle velikosti daného MC. MC nabízejí různé aktivity pro rodiče s dětmi, či jen samotné rodiče nebo děti. Jako nečastější jsou v dotazníkovém šetření zmiňovány kurzy. Jedná se převážně o kurzy BESIP, kurzy první pomoci pro novorozence až po první pomoc při nehodách, kurzy laktační poradkyně až po kurzy zabývající se kreativní tvorbou (malování, keramika,...). Dále se také MC zaměřují na podporu zdravého životního stylu formou přednášek a poté tato MC nabízejí cvičení jak pro rodiče, tak i pro děti. Vždy ale reagují na poptávku a jako jejich hlavní činnost zmiňují podporu rodičovství a mezigeneračních vztahů, kdy nabídku svých služeb nezaměřují jen na maminky s dětmi, ale i na jejich prarodiče a samozřejmě i tatínky. Zde také většina MC uvedla, že nemá omezen počet rodičů s dětmi, kteří navštěvují jejich zařízení a využívají jejich nabídek.

V oblasti legislativy se ve většině případů 10 z 11, MC shodla na tom, že nejsou spokojena se současnou legislativní podporou jejich centra, kdy tuto legislativní podporu pocítují jako žádnou. MC by uvítala snížení administrativní zátěže, kdy často nestíhají reagovat na požadavky ze strany státu. Uvítala by jasnější pravidla, která by souvisela s jejich vznikem a provozem, kdy právní úkony při provozování centra jsou zmatené a nejasné. Dále se jim také ze strany státu nedostává žádné podpory. A to ani ve směru finanční podpory, i když svými službami pomáhají rodičům s dětmi, kdy jim i

¹⁰ Tento projekt má za cíl přispět k rovným příležitostem žen a mužů na trhu práce. Umožňuje cílové skupině – ženám, na rodičovské dovolené, nezaměstnaným a v domácnosti, které jsou ohrožené na trhu práce a mají zájem podnikat, začít vlastní podnikání a zlepšit tak jejich postavení na trhu práce a následně i sloučit tuto kariéru s povinnostmi doma.

usnadňují následný vstup na trh práce. Toto koresponduje i s tím, že zřizovatelé MC by uvítali možnost zařadit svá MC do soustavy státních zařízení typu škol.

Druhá část dotazníku byla již věnována MC, která poskytují službu – péči o děti bez účasti rodičů.

Z celkového počtu 11 MC, odpovědělo 10 MC, že tuto službu nabízí, kdy zahájení činnosti MC ve většině případů koresponduje se zřízením „miniškoličky“ v MC. A tak, jako je tomu při zřízení samotného MC, tak i taky zřizovatelé těchto MC odpovídali, že i při zahájení činnosti „miniškoličky“, vycházel z průzkumu zájmu o tuto službu. I zde více jak polovina MC uvedla, že zájem ze strany rodičů, o hlídání dětí bez jejich účasti, roste. MC v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, nabízejí službu hlídání dětí od věku 0 let, zde to mají MC omezeny jen pro děti, které nejsou kojeny, a dále pak již věk dětí nemají omezen. Ale z odpovědí, které byly poskytnuty v dotazníkovém šetření, je zřejmé, že největší počet takto hlídáných dětí je ve věku 2 až 3 let. Další v pořadí jsou pak děti ve věku 0 až 1 rok a pak následují ostatní věkové kategorie. Obecně lze ale říci, že MC se primárně zaměřují na hlídání dětí bez účasti rodičů ve věku 2 až 3 let. A tak jako v první části, tak i tady je počet takto hlídáných dětí dán velikostí MC, které tuto službu poskytují. Při počtu hlídáných dětí všechna MC uvedla, že mají omezen počet hlídáných dětí na jeden den a skupinu.

Při financování této části MC využívají MC finance získané z hlídání dětí a dále dotace na zaměstnance, kteří zajišťují hlídání dětí bez účasti rodičů, od Úřadu práce. Co se týče ceny za hlídání, tak každé MC má určeno svoji vlastní cenu za hlídání. A i když si ji stanovilo MC samo, tak většině MC tato částka nestačí. K provozu této části a využívá jiné formy financování, jako jsou dary nebo i připlácení si za poskytované služby (např. oběd) ze strany rodičů.

Pokud bych se zaměřila na zaměstnance, kteří zajišťují v této části MC hlídání dětí bez účasti rodičů, tak zřizovatelé MC uváděli, že v této části svého centra mají kvalifikované zaměstnance a to zaměstnance, kteří mají vzdělání zaměřené přímo na tuto činnost. Ve většině případů uváděli jako obor vzdělání těchto zaměstnanců profesionální čůva, zdravotní sestra, pedagog pro MŠ, sociální pracovník. MC dbají na to, aby se i tito zaměstnanci nadále vzdělávali v oboru, kdy jim zajišťují různé kurzy a semináře a to vše s finanční podporou od Úřadu práce. Zde zřizovatelé MC center uváděli, že jejich zaměstnanci navštěvují akreditované zdravotnické kurzy zaměřené na poskytování první pomoci takto malým dětem, dále využívají akreditovaných školících

kurzů na profesionální chůvy a pečovatelky, atd. A jako v části týkající se MC všeobecně, tak i tady počty zaměstnanců souvisí s velikostí MC a jeho části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů.

Pokud se jedná o charakter nabízené služby, hlídání dětí bez účasti rodičů, tak MC poskytují jak nárazové hlídání, kdy uváděla, že ve většině případů se jedná o cca dvouhodinové hlídání, kdy rodiče potřebují navštívit např. lékaře. Dále pak nabízejí hlídání dětí celodenní, půldenní hlídání a v rámci těchto nabídek poté zajišťují také pravidelné hlídání. MC uvedla, že pokud se jedná o tuto část svých služeb, tak tady se neomezují pouze na hlídání dětí, ale nabízejí těmto dětem programy, které také sama MC zajišťují. Jedná se zde především o kreativní programy jako je cvičení, dílničky, ale i návštěvy solné jeskyně či bazénu. Samozřejmostí pak jsou pravidelné vycházky, kdy denní program této části se již velmi podobá programům v mateřských školách.

V části, kde jsem se dotazovala na legislativní změny, které by MC pomohly k jejich rozvoji služby péče o děti bez účasti rodičů, se tato MC, podobně jako v části první, shodovala. Pouze dvě MC uvedla, že by nic neměnila. Zřizovatelé MC uvedli, že by jako podporu jejich činnosti uvítali poskytnutí dotací a to pro rodiče, kteří využívají jejich službu hlídání dětí bez účasti rodičů. Dále by jako podporu vnímali i zajištění bezplatné rekvalifikace svých zaměstnanců a to bez nutnosti, aby tito zaměstnanci byly vedení na úřadu práce.

Zde je zajímavé, že stejně jako na otázku, zda by se MC transformovala na státní zařízení, tak i na otázku, zda by v části, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů, využila transformaci na dětskou skupinu, tato MC odpověděla, že by této možnosti využila.

4.2.1 Výsledky dotazníkového šetření mezi MC

Část 1 - věnovaná samotným MC:

Na otázku č. 1: **Jaký je název a jeho subjekt**, odpověděla všechna MC, kdy uváděla jak svůj název centra, tak i subjekt, pod kterým toto centrum provozují. Zde bych uvedla, že ve většině případů, 7 MC se centra z o. s. přeměnila na o.p.s. a 4 využilo změny na sdružení.

Je zde vidět, že i když MC mohou vznikat jako centra bez subjektu, zde to jsou ovšem jen skupinky matek s dětmi, které se setkávají, mají tato MC potřebu se institucionalizovat, z důvodu podpory jejich činnosti.

Na otázku č. 2: **Kdy centrum zahájilo svoji činnost**, odpověděla všechna MC. Tady se zahájení činnosti rozvrstвило od začátku roku 2000 až po konec roku 2013.

Zde jsem zaznamenala, že MC s delší tradicí nabízejí více služeb oproti mladším MC. Je to dáno i tím, že tato MC měla delší dobu na rozšíření své činnosti. Ale všechna MC vznikala jako místa, kde se mohou společně setkávat maminky s dětmi.

Na otázku č. 3: **Z jakého důvodu bylo centrum otevřeno? Co Vás k tomu vedlo?**, odpověděla všechna MC. Jako nejčastější důvod pro otevření MC uváděli jejich zřizovatelé nedostatek zařízení pro malé děti v jejich okolí s hlídáním, dále vlastní seberealizace na rodičovské dovolené, dále také cenová nedostupnost jiných center a v neposlední řadě vzdělání v oboru, vztah k práci s dětmi.

Toto zjištění plně koresponduje s tím, že MC řeší svojí činností – hlídáním dětí bez účasti rodičů, nedostatek míst v MŠ a v zařízeních jeselského typu.

Na otázku č. 4: **Vycházeli jste při zahájení činnosti z průzkumu, zda je po této službě poptávka?**, odpověděla všechna MC. Zde je zajímavé, že jen jedno MC odpovědělo, že při zahájení činnosti nevycházelo z průzkumu, zda je po tomto typu zařízení poptávka.

Na otázku č. 5: **Jak byste charakterizovali současný zájem o MC ze strany rodičů**, odpověděla všechna MC. Jen 1 MC odpovědělo, že tento zájem se snižuje. Ostatní MC odpověděla, že zájem roste.

Zde je vidět, že i přes vrůstající počet MC, či obdobných center, je pořád nedostatek zařízení, které se svojí činností zaměřují na matky s dětmi, na hlídání malých dětí.

Na otázku č. 6: **Kolik zaměstnanců (ať již stálých nebo dobrovolníků) zajišťuje chod zařízení?**, odpověděla všechna MC. Zde ve většině případů 58 % odpověděla MC, že jejich chod zajišťují dobrovolníci a to v počtu 1 až 2. Dále MC mají stále zaměstnance - 18% 2 zaměstnance, 12% 3 zaměstnance a shodně 3 x 4%, kdy MC mají 11 a 12 zaměstnanců a dále zaměstnance zatím nemají.

Větší počet dobrovolníků, kteří zajišťují chod MC, souvisí i s nedostatečnou legislativní podporou MC ve směru k dotacím, či příspěvcích na zaměstnance, nebo příspěvek rodičům, kteří si nechávají hlídat dítě. Je také zajímavé, že stálý zaměstnanci jsou až ve větších a starších MC, kdy tato MC při zaměstnávání lidí spolupracují s ÚP. Zde to souvisí ale i s tím, že tito zaměstnanci musí být evidováni na ÚP, což některá MC považují jako nevýhodu, kdy by i chtěla zaměstnat maminky, které jim tam pomáhají, ale bohužel na jejich financování nemají prostředky.

Na otázku č. 7: **Spolupracujete při získávání zaměstnanců s ÚP (např. i na příspěvcích na mzdy,...)?**, odpověděla všechna MC. Z 11 MC odpovědělo 9 MC, že s ÚP spolupracuje a to především při získávání dotací na platy svých zaměstnanců, či na získávání samotných zaměstnanců, dále na získávání dotací na školení a semináře (zajištění hlídání, odborní lektoři). 1 MC odpovědělo, že s ÚP nespolupracuje, neboť zatím nemají zaměstnance a 1 MC odpovědělo, že zatím nevyužívají žádné podpory ÚP, ale již se o tuto možnost zajímalo.

Zde tato otázka navazuje na předchozí otázku. Je to i potvrzení toho, že MC při zaměstnávání lidí musí, z důvodu dotací na jejich platy, spolupracovat s ÚP, neboť sama z vlastních zdrojů je nedokážou zaplatit. ÚP je také jediná státní instituce, kterou MC v dotazníkovém šetření zmiňovala, se kterou MC spolupracují v užším kontaktu.

Na otázku č. 8: **Máte omezen počet dětí s rodiči na jeden den a skupinu?**, odpověděla všechna MC, kdy 2 MC má počet dětí omezen a 9 MC ne.

Omezení počtu dětí s rodiči souvisí hlavně s velikostí místnosti/í, kterou/é má MC k dispozici. Je to dáno také tím, jak je MC ve svém okolí známé. Podle toho se odvíjí i návštěvnost daného MC.

Na otázku č. 9: **Uved'te počet**, odpověděla všechna MC, která odpověděla na otázku č. 8 ano. Zde je uveden u 1 MC 5 dětí a u 2 MC 15 dětí.

Opětně to navazuje na předchozí otázku, kdy MC omezují počet jen z důvodu nedostačující kapacity (velikosti) místnosti, ve které se děti s maminkami scházejí.

Na otázku č. 10: **Jaké zdroje k financování centra využíváte? (dotace, dary,...)**, odpověděla všechna MC. 8 MC uvedlo, že využívají zisk z vlastní činnosti, příjem od rodičů, dary od podnikatelů a podpora od města, ve kterém provozují svoje MC. Jedno MC odpovědělo, že využívá pouze příspěvek na mzdu od ÚP. Dvě MC odpověděla, že jsou financovány pouze z příspěvků od rodičů, kdy žádné dotace a dary nedostávají.

Všechna MC by uvítala v tomto směru větší legislativní podporu své činnosti, neboť i když je o jejich zařízení zájem, některá z důvodu nedostačující finanční podpory nemohou nabízet a rozvíjet aktivity, které by si představovala.

Na otázku č. 11: **Jste spokojeni se současnou legislativní podporou Vašeho zařízení? Při odpovědi ne prosím stručně uveďte, v čem nejste spokojeni**, odpověděla všechna MC. 2 MC odpověděla, že jsou spokojena, 1 MC neví, a 8 MC odpovědělo, že nejsou spokojeny.

Jek jsem již tolikrát v této práci zmiňovala, zde je vidět nedostačující legislativní podpora MC, o kterou by se tato MC mohla ve své činnosti opřít.

Na otázku č. 12: **Jaká legislativní opatření by mohla Vašemu zařízení prospět k rozvoji?**, odpověděla všechna MC. 1 zřizovatel MC odpověděl, že se nad tímto problémem ještě nezamýšlel. 10 MC odpovědělo, že by uvítalo: snížení administrativy, změnu na příspěvkovou organizaci, již žádné změny, dotace pro maminky na mateřské, jasně daná pravidla získávání dotací pro zařízení tohoto typu, možnost města podporovat tato centra jako zařízení, která umožňují dřívější návrat rodičů do zaměstnání.

Je zde vidět, jako v ostatních částech, že MC pociťují nutnost větší finanční podpory jak svého centra, tak i rodičů, kteří využívají jejich služeb. Ale i nutnosti svoji činnost „odlehčit“ od administrativní zátěže, kterou na ně státní aparát „nakládá“.

Na otázku č. 13: **Jaké máte zkušenosti se spoluprací se státní a soukromou sférou? (prosím popište): např. pomoc města, kraje, živnostníků,....., odpověděla** všechna MC. Zde si všechna MC centra stěžovala na malou finanční podporu ze strany měst a kraje. Dále uváděla, že v soukromé sféře není v současné době moc sponzorů, kdy ve většině případů je sponzorují rodiče, kteří využívají jejich služeb. Naopak velká podpora je ve směru propagace jejich centra ze strany města, ve kterém provozují svoji činnost.

A jako v ostatních částech, tak i u této otázky, je zřetelná potřeba těchto MC podpory finanční stránky jejich činnosti. Zvláště v době, kdy sponzoři, z důvodu „krize“, ubývá.

Na otázku č. 14: **Uvítali by-jste možnost změny z neziskové organizace na organizaci státní? Postupovat dle rámcového vzdělávacího systému, osnovy, příspěvky, zákony,...., odpověděla** všechna MC. Zde je překvapující, že všechna MC, která se zúčastnila dotazníkového šetření, odpověděla shodně, že by tuto změnu uvítala, i když je spojena s přísnější legislativou. Některá centra zmiňovala, že by alespoň dostávala příspěvky na svoji činnost.

Je to dáno i tím, že by MC postupovala podle jasně daných pravidel, s danými zákony a nařízeními. Měla by možnost žádat o granty na svoji činnost a zaměstnance, atd.

Na otázku č. 15: **Jaké služby Vaše zařízení poskytuje?** Zde 33 % MC poskytuje kurzy, 33 % cvičení, 28% přednášky a 6 % rekvalifikace.

MC poskytují služby dle své velikosti a také dle svého stáří. Čím mladší MC, tím méně služeb poskytuje, ale zase díky SMC mají podporu se dále rozvíjet. Svými službami se zaměřují na rodiny s dětmi, ale samozřejmě, že nejenom na ně. Například největší MC v České Lípě poskytuje možnost navracení se ženám na trh práce tím, že zprostředkovává rekvalifikace. MC poskytují kurzy všem věkovým kategoriím a tak se zaměřují i na mezigenerační soužití, což odpovídá jejich stanovám.

Část 2 - věnována části MC, která se zabývá péčí a hlídáním dětí:

Na otázku č. 16: **Poskytujete hlídání dětí bez účasti rodičů (miniškolička, alternativa jeslí)?** Kdy z 11 MC odpovědělo 10 MC ano, a 1 MC ne. Ty MC, která

odpověděla ne, dále v dotazníkovém šetření nepokračovala a vyplňovala již jen otázku č. 33.

Zde je vidět zvýšená poptávka rodičů po zařízeních péče o děti. Jejich nedostatek, především zařízeních jeselského typu, umožňuje rozvíjení této činnosti MC.

Na otázku č. 17: **V jakém roce jste zahájili činnost – miniškolky (péče o děti bez účasti rodičů)** Zde MC odpovídala v rozmezí roku 2009 až konec roku 2013.

Činnost zahájení miniškolky koresponduje se zvýšenou potřebou rodičů po zařízeních péče o předškolní děti, a to v návaznosti na snižující se počet míst v těchto zařízeních a vrůstající počet narozených dětí. Zvláště to koresponduje s nedostatkem zařízení jeselského typu. Pokud bych mohla říci, je to možná i v důsledku vyšší potřeby rodičů, na mateřské či rodičovské dovolené, po vylepšení finanční situace rodiny.

Na otázku č. 18: **Jakou povahu má toto hlídání bez účasti rodičů?** MC zde odpovídala, o jaký druh hlídání se jedná a jaké aktivity dětem při hlídání nabízejí. Při tom se denní program velmi blíží programu, který poskytují MŠ. Důležitá je pravidelnost, která malým dětem poskytuje jistotu a lepší adaptaci na nové prostředí.

MC poskytují totožný, ne-li stejný druh hlídání jako MŠ. Svým programem se blíží tomuto školskému zařízení, byť nepostupují podle stejných zákonů, kdy se snaží MŠ vyrovnat, ne-li je v poskytování péče o děti předčít.

Na otázku č. 19: **Vycházeli jste při zahájení činnosti péče o děti bez účasti rodičů z průzkumu, zda je po této službě poptávka?** Všechna MC odpověděla, že vycházela z průzkumu.

Při zjišťování poptávky po hlídání dětí MC vycházela z průzkumu, ale i z potřeby, která se na trhu s touto činností – péče o děti bez účasti rodičů, vyskytla.

Na otázku č. 20: **Jak byste charakterizovali současný zájem o miniškoličku (péče o děti bez účasti rodičů)?** 60% MC odpovědělo, že zájem se zvyšuje, 20% zájem je stejný a 20% zájem se snižuje.

Zde je zřejmý nárůst zájmu, o tuto poskytovanou službu ze strany MC, ve větších městech.

Na otázku č. 21 **Kolik dětí jste celkově hlídaly v roce 2012 a v roce 2013? Vždy k jednotlivému roku uveďte počet dětí.** Na tuto otázku odpovědělo jen 5 MC, kdy jen 1 MC uvedlo počet dětí za oba dva roky. Zde se tento počet lišil dle velikosti MC. Největší MC uvedlo počet dětí za oba dva roky - v roce 2013 pravidelně hlídalo 35 dětí měsíčně a nepravidelně 595 dětí za rok, v roce 2012 pravidelně hlídalo 20 dětí měsíčně a nepravidelně hlídali 334 dětí. Dále MC odpovídala za rok 2013, že pravidelně hlídají 2 x 2 děti měsíčně, 17 dětí měsíčně, 15 dětí měsíčně.

Zde, tak jako i v části, která umožňuje setkávání se dětí s jejich rodiči, je počet dán velikostí MC a hlavně počtem zaměstnanců, kteří se o děti starají.

Na otázku č. 22: **V jakém věkovém rozpětí jsou tyto děti?** 50 % MC odpovědělo, že tyto děti jsou ve věku 2-3 let, 33% dětí je ve věku 0 – 1 rok, 17 % dětí je ve věku 4-5 let.

Plně to koresponduje s tím, že na trhu je nedostatek zařízení jeselského typu, neboť největší klientelu MC, v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, tvoří děti ve věku 2-3 let a poté děti ve věku 0-1 rok. Je zde potřeba propojení současné legislativy (hlavně co se týče délky rodičovské dovolené) s potřebou rodin, s potřebou vytvoření vhodných míst pro takto malé děti a umožnění jim vrátit se na trh práce.

Na otázku č. 23: **Jaké zdroje k financování části, která zajišťuje hlídání dětí, využíváte - dotace, dary,....** Zde MC odpověděla, že jako zdroj financování části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, využívají dotace na plat a platby od rodičů.

Dotace na plat zaměstnanců jsou získávány prostřednictvím ÚP a jeho dotací, kdy MC pociťují, podobně pro zaměstnance v celé své části, že je to nedostačující. ÚP poskytuje jen takovou dotaci, která MC stačí na plat v minimální výši. Platby od rodičů pokrývají jen základní činnosti, které s dětmi zaměstnanci vykonávají. Opětně je zde vidět nedostačující legislativní podpora směrem k financování MC.

Na otázku č. 24: **Máte omezen počet dětí na jeden den a skupinu?** Tady všechna MC odpověděla, že mají omezen počet dětí.

MC se snaží udržet standart služeb, které mohou těmto dětem poskytnout. Zde také velmi záleží na tom, kolik dané MC má zaměstnanců, dobrovolníků, kteří tuto činnost zabezpečují. Dále také počet dětí, které MC hlídají, závisí na velikosti MC.

Na otázku č. 25: **Uved'te prosím počet**, na tuto otázku odpovídala ta MC, která odpověděla ano na otázku č. 24. Zde odpovědělo tedy 100% MC, kdy uvedli počet: 3 (většina MC), 5, 8, 12, 15

Plně to koresponduje s výše uvedenou otázkou.

Na otázku č. 26: **Kolik zaměstnanců (ať již stálých nebo dobrovolníků) zajišťuje chod části, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů?** Většina MC má 3 zaměstnance, 1 MC má 6 zaměstnanců a 2 MC má 3 zaměstnance.

Zde je vidět, že MC, v této části, mají stálé zaměstnance, kdy, jak jsem zmínila výše, jsou tyto zaměstnanci dotováni od ÚP.

Na otázku č. 27: **Poskytujete:** na tuto otázku odpověděla všechna MC, kdy 36 % zajišťuje půldenní hlídání, 27 % nárazové hlídání, 18 % pravidelné hlídání a 18 % celodenní hlídání.

Zde opětně záleží na velikosti MC, části, která zabezpečuje hlídání dětí. Celodenní hlídání například poskytují jen ta z větších MC, která provozují svoji činnost ve větších městech. Nejvyšší počet hlídáných dětí, je hlídáno půlden, kdy rodiče toto využívají z důvodu zkráceného pracovního úvazku. I zde by MC uvítala legislativní podporu, neboť umožňují se rodičům vrátit zpět na trh práce, kdy nejsou za tuto svoji činnost dostatečně hodnoceni.

Na otázku č. 28: **Jaké máte cenové rozpětí za hodinu hlídání? Pokud poskytujete více možností, prosím o rozepsání ke každému druhu hlídání.** Zde je cenové rozpětí od 21,- Kč na hodinu při nárazovém hlídání až po 80,- Kč na hodinu za den hlídání.(závisí na otevírací době centra).

Zde hodně záleží na tom, zda MC má finanční podporu i z jiné strany, než z plateb od rodičů, kteří potřebují hlídat dítě.

Na otázku č. 29: **Hradí částka za hlídání plně náklady s tím spojené?** 88 % MC odpovědělo, že ne, kdy si rodiče připlácejí obědy a aktivity, 38 % odpovědělo, že jim stanovená částka hradí náklady.

I zde je nedostatečná finanční podpora, ale i legislativní, MC. Potřeba finanční a legislativní podpory MC je vidět ve všech částech dotazníkového šetření.

Na otázku č. 30: **Jakou kvalifikaci mají lidé zajišťující péči o děti?** Zde MC odpověděla, že lidé, kteří jim zajišťují péči o děti, jsou: pečovatelky (pečovatelka, zdravotní semináře, pečovatelství a vychovatelství), profesionální chůva, zdravotní sestra, pedagog pro MŠ, sociální pracovník. Žádné MC neodpovědělo, že by nemělo kvalifikovaný personál.

I když MC nejsou v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, vázány co se týče lidí, kteří o tyto děti pečují, zákony, je zde vidět snaha o zajištění kvalifikovaného personálu.

Na otázku č. 31: **Jaká legislativní opatření by mohla prospět části, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů.** Zde MC centra uvedla, že by uvítala dotace pro maminky na mateřské, dále možnost bezplatných rekvalifikací bez nutnosti registrace na ÚP, a 2 MC odpověděla, že je žádná legislativní opatření nenapadají.

A jako už tolikrát zde uvedeno, tak i tady u této odpovědi je vidět nedostatek finanční podpory jak MC, tak i rodičů, kteří si nechávají hlídat své děti. Je zde vidět i snaha MC o vymanění se závislosti na ÚP, aby si MC mohla své aktivity koordinovat sama.

Na otázku č. 32: **Uvítali byste možnost transformovat část, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů, na dětskou skupinu (při schválení zákona o dětské skupině)?**, odpověděla všechna MC. Stejně jako u otázky č. 14 i tady MC odpovídala shodně, kdy uváděla, že by tuto možnost, v části která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů, uvítala.

Tak jako v celé své části MC, tak i v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, mají MC potřebu se institucionalizovat. Mají potřebu svoji činnost vymezit zákony.

Na otázku č. 33: **Mají rodiče zájem o hlídání dětí bez jejich účasti?**, na tuto otázku odpovídala všechna MC i ta, která byla vyřazena otázkou č. 16. Na tuto otázku odpovědělo 10 MC ano a 1 MC ne.

I tady je vidět, že zájem o hlídání se zvyšuje, neboť na trhu stále chybí širší nabídka zajišťující hlídání dětí.

4.3 Zpracování a analýza dotazníkového šetření mezi rodiči

Prostřednictvím MC byly rozeslány elektronické dotazníky rodičům, kteří využívají služeb MC. Dotazníky byly sdíleny také prostřednictvím sociální sítě Facebook, neboť jsem se v dotazníkovém šetření nezaměřovala pouze na rodiče, kteří využívají služeb MC, ale i na ty rodiče, kteří využívají služeb RC, či zařízeních obdobného typu (centrum volného času, centrum pro rodinu, rodina v centru,.....). Jak jsem již výše uvedla, na tato rodiče jsem se v dotazníkovém šetření zaměřila z toho důvodu, že i když využívají služeb RC, či zařízení obdobného typu, tak tato zařízení jsou svoji povahou, vznikem (zákony, které je upravují) a poskytovanými službami, totožné s MC, jen mají jiný název svého centra. Kdy rodiče nevnímají název centra, ale služby, které toto centrum poskytuje. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 61 rodičů.

Souhrn:

Jak jsem již uváděla, rodiče odpovídali v dotazníkovém šetření na mnou zvolené otázky, které byly stanoveny s ohledem na cíl práce a výzkumné otázky. V následující podkapitole uvádím jednotlivý výčet otázek a stručný výpis odpovědí na tyto otázky.

Z uvedených odpovědí vyplynulo, že z těchto 61 rodičů, kteří opověděli na dotazníkové šetření, 53 rodičů využívá služeb center. Z tohoto počtu 53 rodičů, využívá služby center – péče o děti bez účasti rodičů 41 rodičů. Dotazník byl uzpůsoben tomu, aby sám eliminoval rodiče, kteří nevyužívají služeb center a dále také rodiče, kteří nevyužívají služby center – péče o děti bez účasti rodičů.

Rodiče, kteří odpovídali na moje dotazníky, jako nejčastější zařízení, které zabezpečuje hlídání dětí v jejich okolí, uváděli MC a až poté mateřské školy, RC a zařízení obdobného typu. Koresponduje to i s tím, že jako nejvyužívanější zařízení bylo rodiči zvoleno MC a také s voleným věkem dětí, která tato zařízení navštěvují.

Z dotazníkového šetření jsem zjistila, že děti, které navštěvují tato centra, jsou ve věkovém rozpětí 9 měsíců až 6,5 let. A jako nejčastější věk těchto dětí, je zde uváděn věk 2-3 let. Podobně jako u odpovědí MC, tak i tady převládá docházka dětí ve věku 2-3 let.

V dotazníkové části, která se již týkala jen rodičů, kteří využívají hlídání dětí bez jejich účasti, je zajímavé, že se tyto rodiče shodli ve většině mnou zvolených odpovědí. A to v otázce, zda jsou tato zařízení pro ně finančně únosná, zde opověděli všichni rodiče ano. Dále také například v otázce věnované spokojenosti se zaměstnanci, kteří se

starají o jejich děti. Zde rodiče odpovídali, že jsou s těmito zaměstnanci velmi spokojeni, kdy oceňují jejich laskavý přístup k dětem a schopnost tyto děti zaujmout. Ale již jen 79 % rodičů zjišťuje, jak kvalifikovaní tito zaměstnanci v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, jsou. Také v odpovědi na časový harmonogram center se 93 % rodičů shodlo na tom, že jim tento harmonogram vyhovuje, ale 31 % rodičů by uvítalo, kdyby jejich centrum mělo 24 hodinový provoz.

Rodiče jako nejčastější službu, v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, uváděli, že využívají služeb nárázového hlídání, což koresponduje s odpovědí MC. Kdy MC odpověděla, že tuto službu poskytují jako druhou nejžádanější.

Na otázku, zda rodiče využívají této služby, péče o děti bez účasti rodičů, z důvodu dřívějšího návratu do zaměstnání, odpovědělo 45 % rodičů, že ano. Zde jako nejčastější důvod uváděli, že se vrátili do zaměstnání z důvodu finanční situace rodiny, poté následoval výběr možnosti vlastní seberealizace (podnikání) a poslední výběr byl tlak ze strany zaměstnavatele. 55 % rodičů odpovědělo, že této služby nevyužívají z důvodu dřívějšího návratu do zaměstnání, ale z větší části z důvodu nízkého věku dítěte a také z důvodu návštěv lékaře, pochůzek, atd.

Rodiče uváděli, že při hlídání jejich dětí, využívají tyto děti širokou nabídku programů, které jejich centra poskytují. Zde se nejčastěji objevuje odpověď, že děti využívají hudebních kurzů Yamaha, dále dílniček, možnosti využívat návštěv solných jeskyní a programů, které zajišťují jejich centra (pohádky, karnevaly). Také v těchto centrech využívají možnosti stravování. Naproti tomu rodiče v centrech využívají nejčastěji možnost rekvalifikací, vzdělávacích kurzů a seminářů, docházku hlídacích „tet“ domů. Dále také rodiče využívají programy, které tato centra pro rodiče přichystala (cvičení, masáže).

Při volbě možností, které by rodiče v těchto centrech využili, volili rodiče nejčastěji možnost docházky hlídacích „tet“ domů, ale také přivedení dítěte domů. Nebo také, což je zajímavé, zajištění stravování dětí v centrech či vyzvednutí dítěte z domova.

V otázkách, týkajících se finanční stránky, rodiče uvedli finanční částku, kterou platí za docházku dítěte do centra, do části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů. Dále uváděli finanční částku, kterou by byli ochotni vynaložit za poskytované služby. V části týkající se financování současné docházky dítěte, rodiče uváděli platby ve výši od 1000,- Kč až po platby ve výši 4000,- Kč. Pokud bych se podívala na finanční částky, které by byly rodiče ochotni vynaložit za docházku dítěte do centra, tak tyto částky se nikterak neliší od výše uvedených. Jako nejvyšší finanční částka je zde

uvedena částka ve výši 5000,- Kč, kdy ale u ní bylo poznamenáno, že tuto částku by rodič vynaložil jen v případě, že by hradila veškeré nabízené služby.

Dotazníky určené pro rodiče vyplňovali z větší části ženy, kdy byl v odpovědi zaznamenán jen jeden muž. Jako nejčastější vzdělání rodičů, kteří využívají centra, byla zaznamenána odpověď střední škola s maturitou následována odpovědí vysoká škola.

4.3.1 Výsledky dotazníkového šetření mezi rodiči

Na otázku č. 1: **Jaké je dostupné hlídání ve Vašem okolí, městě, poskytující péči o děti 0 – 6/7 let**, volili rodiče jako nejčastější odpověď MC 31%, poté následují mateřské školy 30%, miniškolky 22%, RC 11% a jiná (chůvy) 5%.

U této otázky jsem spíše očekávala, jako nejčastější odpověď, mateřské školy, ale plně to koresponduje s nejčastější odpovědí na věk dětí, které využívají centra.

Na otázku č. 2: **Jaké/Jaká zařízení využívá Vaše dítě?** Odpovědělo 43% rodičů, že využívá MC, 36% rodičů využívá MŠ, 13% rodičů využívá miniškolky, 6% rodičů využívá RC a 3% rodičů využívá jiný druh zařízení (zde rodiče uváděli – využití soukromé osoby)

A jako u předchozí odpovědi, tak i tady nejčastější odpověď koresponduje s věkem dětí, které centra využívají.

Na otázku č. 3: **Využíváte služeb MC, RC či jiného obdobného zařízení (centrum volného času, centrum pro rodinu, rodina v centru,...)?** Zde 87% (53) dotazovaných rodičů využívá služeb center a 13% rodičů nevyužívá jejich služeb. Tato otázka byla vyřazovací, kdy rodič, kteří odpověděli, že nevyužívají služeb center, byl odkázán až na vyplnění otázky č. 19.

Zde je vidět vzrůstající obliba center ze strany rodičů s dětmi.

Na otázku č. 4: **Jak staré je Vaše dítě/děti, které využívá služeb MC, RC, či jiného obdobného zařízení?** Nejmladšímu dítěti, které využívá služeb centra je 9 měsíců a nejstaršímu je 6,5 let. Pro lepší přehlednost zde uvádím tabulku věku dětí, která tato centra využívají.

Tabulka č. 5: Počet dětí ve věku od 0-7 let, která využívají služeb center

Věk	0-1	2-3	4-5	6-7
Počet	16	48	24	6

(Zdroj: Autorka podle dotazníkového šetření, 2014)

Stejně jako MC, tak i rodiče shodně uvedli, že nejčastější věk dítěte, které využívá centra, je věk 2 – 3 let. Zde je i vidět, že ve většině případů, se tato centra také na takto malé děti zaměřují častěji, než na starší. I když nelze opomenout, že druhý nejvyšší počet byl zaznamenán u dětí ve věku 4 -5 let. Tady je to dáno i tím, že centra nabízejí širokou škálu služeb pro rodiny s dětmi.

Na otázku č. 5: **Využíváte v MC, RC, či v zařízeních obdobného typu, hlídání dětí bez účasti rodičů?** Na tuto otázku odpovědělo 78 % (41) dotazovaných rodičů, že tuto službu využívají. Opětně i tady ta otázka byla vyřazovací, kdy rodiče, kteří odpověděli, že nevyužívají této služby, byli odkázáni na vyplnění otázky č. 19.

Tady z 53 rodičů, kteří využívají návštěv center, 41 odpovědělo, že využívají i hlídání dětí. Je tedy zřejmé, že hlídání dětí ze strany center, je vyříváno. A pokud mohu dodat, tak se stává čím dál tím víc populární. To vychází i z toho, že MC uváděla, že poptávka po hlídání vzrůstá.

Na otázku č. 6: **Jakou možnost při hlídání dětí bez účasti rodičů využíváte?** Zde 44% rodičů uvedlo, že využívá nárazové hlídání, 24% využívá půldenní hlídání, 22% pravidelné hlídání a 10% využívá celodenní hlídání.

Tady se rodiče sice ne tak úplně shodli na možnosti s MC, ale i zde je vidět potřeba rodičů mít možnost nechat si své dítě pohlídat, byť je to například za účelem návštěvy lékaře.

Na otázku č. 7: **Využíváte službu hlídání dětí bez účasti rodičů z důvodu dřívějšího nástupu do zaměstnání (konec mateřské, před skončením rodičovské dovolené)?** Na tuto otázku odpovědělo 45% rodičů, že hlídání využívá z důvodu nástupu do zaměstnání. 55 % rodičů odpovědělo ne a pokračovali až otázkou č. 9.

I když na tuto otázku odpověděla necelá polovina rodičů ano, i zde je vidět nedostatek zařízení jeselského typu či míst v MŠ, který rodiče ve svém okolí mají. Vidím tady i jednu činnost MC, kterou tato centra zabezpečují a tou je umožnění navrácení se na trh práce rodičům dětí, kteří nemohli sehnat místo v zařízeních

jeselského typu či v MŠ.

Na otázku č. 8: **Pokud jste nastoupil/a do zaměstnání před skončením rodičovské či mateřské dovolené, uveďte prosím důvod: (možno vybrat více možností)** Na tuto otázku odpovídali rodiče, kteří na předchozí otázku č. 7 odpověděli ano. 53% rodičů odpovědělo, že nastoupila do zaměstnání z důvodu finanční situace rodiny, 33% z důvodu seberealizace a 13% z důvodu tlaku ze strany zaměstnavatele.

Tady jako nejčastější odpověď zazněla finanční situace rodiny, což souvisí s nedostatečnou podporou rodin s dětmi, ale i poslední odpověď je alarmující, neboť je zde vidět nedostatečná legislativní ochrana rodičů, kteří jsou s dítětem na rodičovské dovolené, ochrana ve směru k zachování jejich pracovních míst.

Na otázku č. 9: **Z jakého důvodu využíváte hlídání dětí bez účasti rodičů v MC, RC, či v zařízeních obdobného typu?** Zde již odpovídali všichni rodiče, kteří odpověděli v otázce 7. Jako nejčastější důvod využití hlídání dětí bez účasti rodičů byla zvolena odpověď nízký věk dítěte pro přijetí do MŠ 50 %, poté následovala odpověď jiná 40 %. Zde rodiče uváděli – hlídání z důvodu návštěvy lékaře, pochůzky, nákup. A 10% rodičů uvedlo jako důvod nedostatek míst v MŠ.

A jako už tolikrát v této práci, tak i tady uvádím, že z odpovědí je patrný nedostatek zařízení péče o děti předškolního věku, zařízení jeselského typu.

Na otázku č. 10: **Vyhovuje Vám stávající časový harmonogram zařízení (v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů)?** Zde 93% rodičů odpovědělo, že je spokojeno se stávajícím časovým harmonogramem svého MC a 7% odpovědělo, že není, kdy navrhovali, aby jejich MC otevíralo dříve.

Na otázku č. 11: **Uvítal/a byste 24 hodinový provoz v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů? (např. při práci na směnném provozu).** 69% rodičů odpovědělo, že by tuto službu nechtěli a 31% rodičů by tuto službu uvítalo.

Zde je zajímavé, že 31% rodičů by tuto možnost uvítalo. I zde by ale byla potřeba legislativní podpory, zákona, který by MC umožnil, aby mohli mít otevřeno 24 hodin denně a nabídnout hlídání dětí i rodičům, kteří pracují např. při směnném provozu.

Na otázku č. 12: **Jaké další služby, které by MC, RC či zařízení obdobného typu mohlo poskytovat, by pro Vás a Vaše dítě (v péči o dítě bez účasti rodičů) byly přínosné?** Tady si rodiče jako nejčastější odpověď 33% zvolili možnost docházky hlídacích „tet“ domů, poté 27% rodičů volilo přivedení dítěte domů, 22% rodičů volilo zajištění stravování, 12% vyzvednutí dítěte z domova a 6% rodičů odpovědělo, že všechny nabízené odpovědi již jejich centrum poskytuje a nemají jiné návrhy.

Službu, hlídací tety domů, některá MC poskytují, je to ovšem hlídání, které již hraničí s profesionálními chůvami, které jsou zákonem řešeny jinak než hlídání v MC. I proto MC pociťují potřebu lepší legislativní opory. Podobně by tomu bylo i u dalších služeb, které by centra mohla poskytovat.

Na otázku č. 13: **Jaké služby Vy nebo Vaše dítě/děti využíváte z nabídky, které Vaše MC, RC, či zařízení obdobného typu, poskytuje? Pokud nevyžíváte, napište NE.** Všichni rodiče odpověděli, že využívají služeb, které jejich MC nabízí. Jako nejčastěji využívané aktivity pro své děti uváděli: hudební kurzy Yamaha, poté výtvarné dílny, výlety pro děti, návštěvu hraných pohádek, karnevaly, návštěvy solné jeskyně, stravování a využití hlídacích „tet“ domů.

Rodiče jako nejčastější odpověď uváděli: umožnění rekvalifikací s hlídáním, cvičení s hlídáním, masáže s hlídáním, tvořivé dílny, školící kurzy, semináře na různá témata (BESIP, laktační poradkyně,...).

Podobně, jako tomu bylo u odpovědí MC, tak i tady záleží na velikosti centra a jeho stáří. Čím starší a větší centrum, tím poskytuje více služeb pro rodiny s dětmi.

Na otázku č. 14: **Jsou pro Vás tato zařízení (v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů) finančně dostupná?** Odpovědělo všech 100 % rodičů, že ano.

Je to i z toho důvodu, že rodiče nevyužívají služeb center, pokud by na ně neměli finanční prostředky. Ale i tady by rodičům hodně „ulevilo“ daňové zvýhodnění, či jiná finanční podpora.

Na otázku č. 15: **Kolik platíte za docházku dítěte do zařízení MC, RC, či zařízení obdobného typu za jeden měsíc.** 45% rodičů odpovědělo, že za služby MC platí do 1000,-Kč, 28% rodičů platí částku 2001,- Kč až 3000,- Kč, 17% rodičů platí 1001,- Kč až 2000,- Kč a 3% rodičů platí více jak 4000,- Kč.

Tato odpověď je více rozebrána v odpovědi č. 16.

Na otázku č. 16: **Jaká částka na péči o dítě v MC, RC či v zařízení obdobného typu, v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů, je pro vaši rodinu akceptovatelná.** Rodiče zde uvádějí částku od 50,- Kč za hodinu, 1000,- Kč měsíčně až po částku 5000,- Kč. Jako nejčastější odpověď byla zaznamenána částka ve výši 3000,- Kč za měsíc, následovala částka 2000,- Kč za měsíc, poté 1000,- Kč za měsíc a jeden rodič uvedl částku 5000,-Kč za měsíc, kdy touto částkou by platil za veškeré služby MC (jídlo, hlídání, aktivity).

Částka, kterou rodiče vynakládají na hlídání svých dětí, hodně souvisí s umístěním centra, s jeho finanční podporou ze strany podnikatelů, rodičů, ÚP (platy zaměstnanců), ale i s možnostmi, která daná centra dětem umožňují.

Na otázku č. 17: **Zjišťujete kvalifikaci zaměstnanců v MC, RC či v zařízení obdobného typu, kteří se starají v zařízení o Vaše dítě/děti?** Zde 79% rodičů uvedlo, že si tuto kvalifikaci zjišťují a 21% rodičů uvedlo, že si kvalifikaci zaměstnanců nezjišťuje.

Je dobře, že většina rodičů si kvalifikaci zaměstnanců, kteří se starají o jejich děti, zjišťuje. Ale i zde by bylo potřeba legislativně ošetřit, jak kvalifikovaní by zaměstnanci, kteří se starají o děti, měli být. Popřípadě, jakými rekvalifikačními

kurzy by mohli tuto kvalifikaci již stávající zaměstnanci získat.

Na otázku č. 18: **Jste spokojeni se zaměstnanci v MC, RC či v zařízeních obdobného typu, kteří se starají o Vaše dítě/děti?** Rodiče se jednomyslně shodli na tom, že jsou spokojeni se službami zaměstnanců, kteří se starají o jejich děti.

Na otázku č. 19: **Jste muž nebo žena?** Zde všichni rodiče, až na jednoho, odpověděli, že žena. Tedy 98% rodičů, kteří odpovídali na dotazníkové šetření, byli ženy a 2% muži.

Tady mě počet odpovědí - že žena, nepřekvapil. Plně to totiž koresponduje se zažitou praxí, že na mateřské či rodičovské dovolené je s dítětem většinou žena.

Na otázku č. 20: **Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**

V oblasti vzdělávání rodiče volili v odpovědích: 4% Střední odborné učiliště, 48% rodičů volilo SŠ vzdělání s maturitou, 4% volilo Vyšší odborné školu, 41 % Vysokou školu a 2% si vybrala jinou variantu (tady bylo uvedeno SŠ bez maturity).

Závěr

Jak jsem již uvedla v úvodu své práce, tak v názvu mé diplomové práce je skryt jeden z projevů veřeněpolitického problému ČR. Tímto problémem je nedostatečné institucionální zabezpečení dětí předškolního věku, zvláště pak dětí ve věku 0-3 let. V ČR je akutní nedostatek zařízení jeselského typu a zařízení předškolní výchovy. *„Problém s nedostatkem míst v mateřinkách se následkem baby-boomu posledních let každým rokem prohlubuje. Podle statistických údajů ministerstva školství bylo pro tento školní rok v celé České republice odmítnuto téměř 50 tisíc přihlášek, zatímco před pěti lety to byla přibližně čtvrtina tohoto počtu. Řada rodičů je zoufalá, neboť jim nepřijetí dítěte do mateřské školy komplikuje návrat do zaměstnání.“* (NÚV. Mateřská škola může podporovat kreativitu dětí, 3. 3. 2014). Nemluvě o tom, že rodič, který si zvolil možnost dvouleté rodičovské dovolené, má ztížený výběr zařízení péče o takto malé děti, neboť zařízení jeselského typu je v ČR velmi omezené množství. O tomto problému jsem se již zmiňovala v předcházejících kapitolách, ale teď k tématu mé diplomové práce.

Ve své diplomové práci jsem se zabývala jedním typem zařízení, tzv. alternativní možností, kterou mohou rodiče dítěte, které nebylo umístěno do zařízení jeselského typu či mateřské školy, využít. Je to možnost umístění dítěte do MC, neboť i tato zařízení v ČR poskytují péči o děti bez účasti rodičů. Je to dáno i tím, že dle Potůčka (1997:56) se občanská hnutí vytvářejí všude tam, kde lidé usilují o řešení problému, které vidí. Což je dle mého názoru i vytvoření MC jako poskytovatele péče o děti bez účasti rodičů.

V první části své práce jsem si jako cíl vytyčila **zmapování služeb péče o děti bez účasti rodičů v MC a poté také zmapování spokojenost rodičů s poskytovanou službou v MC – péče o děti bez účasti rodičů. A hlavně jsem si jako cíl práce stanovila identifikovat možnosti změn legislativní úpravy na podporu poskytované služby MC – péče o děti bez účasti rodičů**, neboť v současné době nejsou pro MC, ale i jiná zařízení obdobného typu, stanoveny konkrétní podmínky pro poskytování této služby. A zaměřila jsem se na celkový pohled na MC, ale i na současnou situaci v oblasti péče o děti ve věku 0 -6/7 let. V druhé části práce jsem se již zabývala samotnými MC v Libereckém kraji a řešením zvoleného problému.

Tyto výše zmiňované cíle, které jsem si v práci vytyčila, byly splněny. Zmapovala jsem pomocí dotazníkového šetření, jak poskytování služeb péče o děti bez

účasti rodičů, tak i spokojenost se službou MC v této oblasti a stanovila jsem, pomocí těchto dotazníků, i možnosti legislativní podpory těchto center. Současně byly zodpovězeny stanovené otázky, které jsou jmenovitě zaznamenány v kapitole Cíle a výzkumné otázky.

Z provedeného šetření se zdá, že MC odpovídají charakteristikám občanského sektoru, jak jsem uváděla v teoretických východiskách. Nahrazují zde chybějící službu, kterou neposkytuje v dostatečné míře stát ani trh, touto službou je péče o rodiny s dětmi, hlídání těchto dětí. Nemohou ovšem svoji povahou konkurovat předškolní či jeselské péči. A to v tom smyslu, že na rozdíl od těchto zařízení, nemají patřičnou podporu ze strany státu, podporu legislativní. Stát by je měl ve své činnosti podporovat, neboť dle zjištění, se nezabývají jen setkávání se maminek s dětmi, ale i podporou těchto rodin v širším slova smyslu.

Získaná data ukazují na to, že MC v Libereckém kraji poskytují širokou nabídku služeb pro rodiny s dětmi, kdy se zaměřují jak na celé rodiny, tak i na jednotlivé členy. Nejsou tedy omezeny v nabídkách pouze na maminky s dětmi. Je samozřejmé, že počet takto poskytovaných programů se liší v závislosti na velikosti MC. Všeobecně lze ale říci, že MC v Libereckém kraji podporují mezigenerační soužití, vytvářejí zázemí pro rodiny s dětmi a také se aktivně podílejí na umožnění návratu žen a mužů zpět na trh práce. Zde například Keller uvádí (2005:65), že mateřství a péče o děti se stává sociálním problémem a to v důsledku narůstající křehkosti rodin a také ze znevýhodněnosti žen na trhu práce a budování jejich profesní kariery. MC centra se snaží svoji činností podporovat takto znevýhodněné rodiče, ale jim se ovšem podpory ze strany státu v této činnosti nedostává. Nemají patřičné legislativní možnosti, jako mají školská zařízení a zařízení jeselského typu. A to hlavně co se týče finančního zajištění. V této oblasti MC podporují možnost vzniku dětské skupiny, či možnosti změny legislativy, která by podpořila jejich činnost a to i v tom smyslu, že by byla ochotna vstoupit pod školská zařízení. Zde jsem zaznamenala potřebu MC v legislativním vymezení jejich provozu. I samotná MC pociťují, že v současné době je jejich činnost upravena nedostačujícím způsobem, neboť ani ona nemohou plně rozvíjet svůj potenciál, pokud neví, co si mohou a nemohou dovolit.

MC v Libereckém kraji, kdy toto mohu vztáhnout obecně i na MC v ČR, se samozřejmě primárně zaměřují na rodiče s dětmi, kdy nabízejí široké spektrum aktivit pro děti a jejich rodiče. Zde mohou rodiče s dětmi využít jak jen návštěvu centra, kdy společně s ostatními maminkami a dětmi sdílejí společné prostory, nebo mají na výběr z

aktivit, která MC poskytují. A jak jsem zmiňovala již výše, tak také tady se tyto služby liší dle velikosti a zaměření daného MC. Buď je MC zaměřeno jen na vzájemné setkávání rodičů s dětmi, nebo a to je ve většině případů, nabízejí různé aktivity a to jak pro děti tak i jejich rodiče. MC v Libereckém kraji tak nabízejí pro děti a jejich rodiče cvičení, dílničky, hudební kurzy, pro rodiče již zmiňovaná akreditovaná školení, kosmetické služby, atd.

Většina MC v Libereckém kraji (14 z 21) poskytuje i „miniškoličku“ – péči o dítě bez účasti rodičů. Tuto službu poskytují MC v rámci své činnosti, kdy rodiče jim za tuto službu platí. Cena za poskytnutou službu liší a to v návaznosti na poskytnutou délku hlídání. Zde musím dodat, že MC nemají stanoven jednotný sazebník za hlídání, kdy v jednotlivých MC se platí rozdílná cena i za stejný druh hlídání. Rodiče se ovšem shodli na tom, že tento druh hlídání je pro ně finančně dostupný, kdy k tomu využívají pro své děti i širší nabídku programů, kterou zajišťuje jejich MC. Naopak MC centra pocítují potřebu finančně podpořit tyto rodiče a to formou dotací, či daňového zvýhodnění. Zde opětně narážím na možnost daňové úlevy při přijetí statusu dětské skupiny. Ovšem jen v tom případě, vejde-li tento zákon v platnost.

Délka hlídání se v jednotlivých MC liší dle druhu hlídání. Jako nejčastější druh hlídání je v MC využíváno nárazové hlídání a to většinou k tomu, aby si rodiče mohli zařídit své záležitosti jako je návštěva lékaře, nákup, úřady, atd. Poté také MC nabízejí hlídání dětí celodenní, kdy zde děti mají zajištěno přespání a ve většině případů i stravování. Kde není zajištěno stravování, tam rodiče musí dětem připravovat jídlo s sebou, což byla asi jediná výtka rodičů směrem k jednotlivým centrům, která se starají o jejich děti. Dále také rodiče využívají půldenní hlídání. A někteří rodiče tyto služby využívají pravidelně. Na čem se ale rodiče shodují, je to, že jsou maximálně spokojeni jak s programem, který MC jejich dětem poskytují, tak i se zaměstnanci, kteří jim jejich děti hlídají. Sama mohu z vlastní zkušenosti říci, že zaměstnanci si s dětmi rozumí, dokážou je zaujmout a mají k nim opravdu pěkný vztah. Zde ovšem platí, jako již výše tolikrát zmiňované, že MC potřebují jasnější pravidla a to i ve vztahu k zaměstnancům, kteří se starají o děti, k jejich vzdělání. Zde narážím na to, že „státní“ či soukromé osoby mají pevně daná pravidla pro vzdělání svých zaměstnanců či provozovatelů, kteří se starají o děti bez účasti rodičů.

Jak jsem již uvedla výše, tyto děti mají zajištěn program z nabídky, kterou jejich centrum poskytuje. MC v této části dbají o to, aby děti měli pestrý program, který zajišťují v rámci své nabídky. V tomto druhu služby se zde nebojím centra přirovnat

poskytovanými službami a programem, který dětem nabízejí, k mateřským školám, které postupují dle rámcové vzdělávací soustavy. Neboť centra pro děti zabezpečují program srovnatelný s tímto typem zařízení. V některých MC tyto mateřské školy, svým přístupem k dětem a k jejich rodičům, v mnohém předčí. Jediné, oproti tomuto typu zařízení, co jim chybí, je finanční zabezpečení, lépe řečeno dotace a příspěvky. Neboť provoz „miniškolišky“ plně hradí jen z plateb od rodičů.

V části MC, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, jsou v jednotlivých MC stanovena pravidla, pro počet takto hlídaných dětí. Počet hlídaných dětí opětně závisí na velikosti daného MC. Malé MC má například tento počet omezen svými stanovami na 3 děti, velké MC má omezen tento počet na 15 dětí v danou dobu. Kdy opětně se počet hlídaných dětí v roce mění s velikostí MC. Obecně lze ale říci, že stanovený možný počet hlídaných dětí plně koresponduje s počtem dětí, která tato centra hlídají. Zde je samozřejmostí u všech MC, že lidé, kteří se starají o tyto děti, mají potřebnou kvalifikaci a i nadále se v tomto oboru zdělávají. MC při zajištění dalšího vzdělávání svých zaměstnanců spolupracují s úřadem práce, který jim tato akreditovaná školení a kurzy hradí a také jim na tyto zaměstnance přispívá. Zde je to ovšem spojeno s nutností, aby tato centra byla u úřadu práce registrována.

Pokud bych shrnula zjištění z dotazníků, tak při vyhodnocování dotazníkového šetření jsem v části, která se zabývá legislativou, narazila na zajímavou skutečnost. MC, jak celkově, tak i v části, která zabezpečuje hlídání dětí bez účasti rodičů, by se chtěla „institucionalizovat“. A to tak, že by byla ochotna přijmout stejný status, jako mají např. mateřské školy. Dá se říci, že je to i z toho důvodu, že MC pocítují nedostatek podpory jejich činnosti, ne ze strany místní samosprávy, která je podporuje, alespoň co se týče propagace a zajištění prostor pro jejich činnost, ale ze strany státu. A to v tom, že i když zabezpečují hlídání dětí a tím řeší nedostatek míst v zařízeních péče o děti, potažmo tím řeší i návrat rodičů na trh práce, neposkytuje jim legislativa žádnou podporu v jejich činnosti. Zde musím dodat, že pod pojmem podpora je z větší části míněna finanční podpora formou dotací jak samotným MC, tak i rodičů, kteří si nechávají děti hlídat. Neboť MC nemají financování svého centra a tím i jeho udržení, nikdy jisté. To vyplynulo i z toho, že netrpělivě očekávají schválení zákona o dětské skupině, kdy MC byla ochotna tuto svoji „hlídací“ část takto transformovat již od první zmínky o možnosti schválení zákona o dětské skupině. S touto změnou si ovšem museli počkat až do současné doby, kdy by měl vejít v platnost zákon o dětské skupině. Zde je zřejmá potřeba MC legislativně sjednotit pravidla pro hlídání dětí a tím i nastavit „mantinely“

své činnosti, neboť v současné době nemají při poskytování této služby žádnou oporu. Dá se říci, že v části, kde hlídají děti, si pravidla určují sama. Vodítkem v oblasti hlídání dětí bez účasti rodičů, jsou jim jen obecné právní předpisy, což také tato MC nepociťují jako dostačující.

Při neoficiálních rozhovorech s krajskou koordinátorkou p. Ackermannovou a s pracovníci MC p. Hyskovou, a také z dotazníkového šetření, vyplynulo, že MC by uvítala možnost větší legislativní podpory ze strany státu ohledně financování části, která se stará o děti bez účasti rodičů. Kdy s tím je i spojena finanční podpora rodičů. Lépe řečeno dotace na hlídané děti pro rodiče, aby si i nízkopříjmové rodiny mohly dovolit využívat této služby. Dále by také chtěly zmírnění administrativní zátěže, kterou považují za neúnosnou, kdy mnohdy nestačí reagovat na požadavky ze strany státu v legislativních krocích a v požadavcích na centra samotná. Na druhou stranu lze říci, že i přes obtíže, která mají při zajišťování chodu MC, je tato práce naplňuje. Kdy jako výhodu zmiňovaly, že jejich práce je vlastně zároveň jejich koníčkem, který vyřešil jejich problémy s hlídáním vlastních dětí. Zde dodávaly, že samozřejmě by provoz MC nemohly zvládat bez podpory své rodiny a blízkých.

Je zřejmé, že MC v Libereckém kraji, odvádějí při zajišťování služeb péče o děti bez účasti rodičů, kvalitní práci, za kterou ovšem již nejsou, tak jak by si zasloužila, finančně ohodnocena. Poskytují podporu rodinám, které potřebují hlídat své dítě, ale jim se podpory v této činnosti nedostává. Doufám, že možnost přijmout status dětské skupiny či zvýšení tlaku na zákonodárce při rozšíření možností v legislativní podpoře jim pomůže v této oblasti vyřešit jejich nemalé problémy.

Summary

As I stated in the introduction paragraph, in the title of my thesis is manifests one of the problems of any country. This problem is the lack of institutions for pre-school children, especially children aged 0-3 years. In the Czech Republic, there is an acute shortage of daycare facilities for infants, toddlers and pre-school children.

In my thesis I discuss an option, called the alternative options, that parents can utilize for a child who needs to be placed in a daycare facility. It is possible to the child in MC, because such facilities in the Czech Republic provide care for children without parental supervision. According to Potůčka (1997:56), the civic movements helped people to seek solutions for problems that they see. One of which is, the creation of MC as the provider of daycare for children without parental supervision.

The mentioned goals that I set out in my thesis have been met. Using questionnaires I mapped out as the provision of daycare services for children without parental supervision, and satisfaction with MC in this area, and I determined, the possibility of legislative support for these centers. At the same token, I answered questions that are specifically noted in Chapter Objectives and research questions.

The research results seem to indicate that the MC matches the characteristics of the civil sector, as I stated in the theoretical assumptions. They replace the missing services which is not sufficiently provided by either the state nor the market: this service is the care for families with children, and babysitting these children. However, MC cannot by its nature compete with preschool or daycare centers in the sense that unlike preschool and daycare centers, they do not have adequate legislative support. The state should support MC's, because according to the findings of my research, they not only address a meeting with mothers and children, but also support these families in a broader sense.

Použitá literatura

Monografie:

JELÍNKOVÁ, Marie. *Případová studie*. In *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Vyd. 1. Editor Martin Nekola, Hana Geissler, Magdalena Mouralová. Praha: Karolinum, 2011, 305 s. ISBN 978-802-4618-654.

KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 158 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2941-5.

KOLÍNSKÁ, Rut. *Mateřská centra*. Praha: Pražské matky, 1995. 174 s. ISBN 80-901864-0-8.

KUCHAŘOVÁ, Věra a Kamila SVOBODOVÁ. *Síť zařízení denní péče o děti předškolního věku v ČR*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 57, 9 s. ISBN 80-870-0751-4. Dostupné také z: <http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_225.pdf>.

KUCHAŘOVÁ, Věra. *Péče o děti předškolního a raného školního věku*. 1. vyd. Praha, 2009, 212, 8 s. ISBN 978-807-4160-417. Dostupné také z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_299.pdf>.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-807-3572-761.

POTŮČEK, Martin. *Nejen trh: role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 188 s. ISBN 80-858-5026-5.

POTŮČEK, Martin. *Křižovatky české sociální reformy*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 317 p. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 19. ISBN 80-858-5070-2.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 184 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

VEČEŘA, Miloš. *Sociální stát: východiska a přístupy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993, 103 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), Sv. 4. ISBN 80-901-4246-X.

VESELÝ, Arnošt., NEKOLA, Martin. (eds) *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Vyd. 1. Editor Arnošt Veselý, Martin Nekola. Praha: SLON, 2007, 407 s. Studijní texty, 40. ISBN 978-808-6429-755.

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1997, 231 s. ISBN 80-716-9462-2.

Šedá literatura:

HORÁKOVÁ, M. *VZTAH STÁTU A NEZISKOVÉHO SEKTORU: TEORETICKÉ PŘÍSTUPY A PRAKTICKÉ PŘÍKLADY V ČR*. Brno, 2009. 83 s. Diplomová práce na Masarykově univerzitě na fakultě Ekonomicko-správní. Vedoucí diplomové práce Ing. Zuzana Prouzová.

Dostupné z: https://is.muni.cz/th/18069/esf_m/Diplomova_prace_M.Horakova.pdf

Věcný záměr zákona o dětské skupině a o změně souvisejících zákonů [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13503/zamer_zakona.pdf

Zákony a vyhlášky:

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

Elektronická média a webové stránky

Sít mateřských center [online]. Praha: 2009 [cit. 2014-02-17]. Dostupné na WWW: <www.materska-centra.cz>.

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický*. <http://www.msmt.cz/> [online], 2004 [cit. 2014-01-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>>.

LABUSOVÁ, E. *Potřebujeme jesle?* [online]. 2006-2013 [cit. 2014-01-17]. Dostupné na WWW: <http://www.evalabusova.cz/rozhovory/h_haskovou.php>.

MPSV. *Závěrečná zpráva o řešení projektu HR162/07, Zmapování dostupnosti a podmínek pobytu dětí v jeslích, mateřských školách, školních družinách a obdobných zařízeních a jiných neinstitucionálních forem péče o děti v ČR včetně identifikace překážek jejich využívání s návrhy možných opatření k jejich rozvoji, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.* <http://www.mpsv.cz/> [online], 2007 [cit. 2014-01-17]. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7073/pece_o_deti.pdf>.

NÚV. *Mateřská škola může podporovat kreativitu dětí.* <http://www.nuv.cz/> [online], 2011-2014 [cit. 2014-01-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.nuv.cz/publikace-a-periodika/materska-skola-muze-podporovat-kreativitu-deti>>

Databáze:

Český statistický úřad [databáze online], 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz>>.

MŠMT, *Statistika školství* [databáze online], 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.uiv.cz>>

Ústav pro informace ve vzdělávání [databáze online], 2014 [cit. 2013-01-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.uiv.cz>>

Další zdroje:

Rozhovor s ředitelkou MŠ Jiráskova a U Koníčka, Cvikov

Rozhovor s pracovnící MC Pumpkin

Rozhovor s krajskou koordinátorkou MC Libereckého kraje p. Ackermannovou.

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 1	Počty MC v ČR v jednotlivých krajích.....	6
Tab. 2	Počty MŠ a jeslí v jednotlivých okresech Libereckého kraje.....	37
Tab. 3	Počet center v Libereckém kraji.....	40
Tab. 4	Přehled center v Libereckém kraji, která poskytují službu - hlídání dětí bez účasti rodičů.....	40
Tab. 5	Počet dětí ve věku od 0-7 let, která využívají služeb center	57

Seznam grafů

Graf č. 1	Změny počtu MC v ČR mezi lety 1992 – 2014.....	13
Graf č. 2	Počet MŠ v ČR.....	35
Graf č. 3	Graf narozených dětí 1989 – 2012.....	35

Přílohy

Příloha č.1: dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji (dotazník)

Dobrý den, jmenuji se Bc. Šárka Poláková a jsem studentem KU v Praze, obor Veřejná a sociální politika. Chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Data z tohoto dotazníku budou využita v mé diplomové práci, kterou píši na téma Mateřská centra jako provozovatelé „školek“. Práce není zaměřena jen na Mateřská centra, ale i Rodinná centra a zařízení obdobného typu (centrum volného času, centrum pro rodinu, rodina v centru,....). Ve své práci se primárně zaměřuji na jednu jejich činnost a tou je péče o děti bez účasti rodičů a jejich problémy při provozu této činnosti, ale nejenom její. Z tohoto důvodu se formou dotazníku zaměřuji i na pohled rodičů, kteří této službě využívají.

1: dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jaké je dostupné hlídání ve Vašem okolí, městě, poskytující péči o děti 0 – 6/7 let (možnost vybrat více variant)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Mateřská centra (MC)
- Rodinná centra (RC)
- Miniškolka
- Mateřská škola
- Jiné:

2. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jaké/Jaká zařízení využívá Vaše dítě? (možno vybrat více variant)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Mateřská centra
- Rodinná centra
- Miniškolka
- Mateřská škola
- Jiné:

3. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Využíváte služeb MC, RC či jiného obdobného zařízení (centrum volného času, centrum pro rodinu, rodina v centru,....)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 4.

- ne Přeskočte na otázku 19.

4. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

4. Jak staré je Vaše dítě/děti, které využívá služeb MC, RC, či jiného obdobného zařízení?:

5. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Využíváte v MC, RC, či v zařízeních obdobného typu, hlídání dětí bez účasti rodičů? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 6.
- ne Přeskočte na otázku 19.

6. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jakou možnost při hlídání dětí bez účasti rodičů využíváte?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- nárazové hlídání
- pravidelné hlídání
- půldenní hlídání
- celodenní hlídání

7. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Využíváte službu hlídání dětí bez účasti rodičů z důvodu dřívějšího nástupu do zaměstnání (konec mateřské, před skončením rodičovské dovolené)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 8.
- ne Přeskočte na otázku 9.

8. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Pokud jste nastoupil/a do zaměstnání před skončením rodičovské či mateřské dovolené, uveďte prosím důvod: (možno vybrat více možností)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- finanční situace rodiny
- tlak ze strany zaměstnavatele
- potřeba seberealizace (např. podnikání)
- Jiné:

9. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Z jakého důvodu využíváte hlídání dětí bez účasti rodičů v MC, RC, či v zařízeních obdobného typu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- nedostatek míst v MŠ
- nízký věk dítěte pro přijetí do MŠ
- Jiné:

10. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Vyhovuje Vám stávající časový harmonogram zařízení (v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů)?

U odpovědi jiné uveďte časový harmonogram, který by Vám vyhovoval

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- Jiné:

11. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Uvítal/a byste 24 hodinový provoz v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů? (např. při práci na směnném provozu)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

12. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jaké další služby, které by MC, RC či zařízení obdobného typu mohlo poskytovat, by pro Vás a Vaše dítě (v péči o dítě bez účasti rodičů) byly přínosné?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- vyzvednutí dítěte z domova
- přivedení dítěte domů
- zajištění stravování
- možnost docházky hlídačích „tet“ domů
- Jiné:

13. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jaké služby Vy nebo Vaše dítě/děti využíváte z nabídky, které Vaše MC, RC, či zařízení obdobného typu, poskytuje?

Pokud nevyžíváte, napište NE

14. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jsou pro Vás tato zařízení (v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů) finančně dostupná?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

15. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Kolik platíte za docházku dítěte do zařízení MC, RC, či zařízení obdobného typu za jeden měsíc.

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- do 1000,-
- 1001 - 2000
- 2001 - 3000
- 3001 - 4000
- více jak 4000

16. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jaká částka na péči o dítě v MC, RC či v zařízení obdobného typu, v části zajišťující hlídání dětí bez účasti rodičů, je pro vaši rodinu akceptovatelná (přijatelná)?

17. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Zjišťujete kvalifikaci zaměstnanců v MC, RC či v zařízení obdobného typu, kteří se starají v zařízení o Vaše dítě/děti?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

18. dotazník pro rodiče využívající služeb MC v Libereckém kraji

Jste spokojeni se zaměstnanci v MC, RC či v zařízeních obdobného typu, kteří se starají o Vaše dítě/děti?

19. Otázka

Jste?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- žena
- muž

20. otázka

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ZŠ
- SOU
- SŠ s maturitou
- VOŠ
- VŠ
- Jiné:

Příloha č. 2: Dotazník pro centra (otázky)

Dobrý den, jmenuji se Bc. Šárka Poláková a jsem studentem KU v Praze, obor Veřejná a sociální politika. Chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Data z tohoto dotazníku budou využita v mé diplomové práci, kterou píši na téma Mateřská centra jako provozovatelé „školek“. Ve své práci se primárně zaměřuji na jednu jejich činnost a tou je péče o děti bez účasti rodičů a jejich problémy při provozu této činnosti, ale nejenom její. Z tohoto důvodu se i zaměřuji na pohled samotných zřizovatelů těchto zařízení. Dotazník je rozdělen do dvou částí, kdy první část je věnována samotnému zařízení a druhá část je věnována hlídání/péči o děti. Pokud někdo projeví zájem o výsledky dotazníku, jsem ochotna je po zpracování poskytnout.

Děkuji všem za vyplnění dotazníku. Bc. Šárka Poláková

1. Dotazník pro centra

Jaký je název Vašeho centra a jeho subjekt?

2. Dotazník pro centra

Kdy centrum zahájilo svoji činnost?

3. dotazník pro centra

Z jakého důvodu bylo centrum otevřeno?

Co Vás k tomu vedlo?

4. Dotazník pro centra

Vycházeli jste při zahájení činnosti z průzkumu, zda je po této službě poptávka?
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

5. Dotazník pro centra

Jak by- jste charakterizovali současný zájem o MC ze strany rodičů.
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- stejný
- zájem se snižuje
- zájem roste

6. Dotazník pro centra

Kolik zaměstnanců (ať již stálých nebo dobrovolníků) zajišťuje chod zařízení?:

7. Dotazník pro centra

Spolupracujete při získávání zaměstnanců s ÚP (např. i na příspěvcích na mzdy,...)?

Pokud ano, vypište o jakou spolupráci se jedná

8. Dotazník pro centra

Máte omezen počet dětí s rodiči na jeden den a skupinu?

Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 9.
- ne Přeskočte na otázku 10.

9. Dotazník pro centra

Uveďte počet

10. Dotazník pro centra

Jaké zdroje k financování centra využíváte? (dotace, dary,...):

11. Dotazník pro centra

Jste spokojeni se současnou legislativní podporou Vašeho zařízení?

Při odpovědi ne prosím stručně uveďte, v čem nejste spokojeni

12. Dotazník pro centra

Jaká legislativní opatření by mohla Vašemu zařízení prospět k rozvoji?

13. Dotazník pro centra

Jaké máte zkušenosti se spoluprací se státní a soukromou sférou? (prosím popište):

např. pomoc města, kraje, živnostníků,....

14. Dotazník pro centra

Uvítali by-jste možnost změny z neziskové organizace na organizaci státní? postupovat dle rámcového vzdělávacího systému, osnovy, příspěvky, zákony,...
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

15. Dotazník pro centra

Jaké služby Vaše zařízení poskytuje?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- rekvalifikace
- cvičení
- přednášky
- Jiné:

16. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Poskytujete hlídání dětí bez účasti rodičů (miniškolička, alternativa jeslí)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 17.
- ne Přeskočte na otázku 33.

17. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

V jakém roce jste zahájili činnost – miniškolky (péče o děti bez účasti rodičů)

18. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jakou povahu má toto hlídání bez účasti rodičů ? (prosím vyplňte stručnou charakteristiku, cca. 3 věty)

19. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Vycházeli jste při zahájení činnosti péče o děti bez účasti rodičů z průzkumu, zda je po této službě poptávka?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

20. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jak by -jste charakterizovali současný zájem o miniškoličku (péče o děti bez účasti rodičů)?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Zájem se zvyšuje
- Zájem se snižuje
- Stejný

21. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Kolik dětí jste celkově hlídaly v roce 2012 a v roce 2013?

Vždy k jednotlivému roku uveďte počet dětí

22. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

V jakém věkovém rozpětí jsou tyto děti ?
možno vybrat více odpovědí

- 0-1
- 2-3
- 4-5
- 6-7
- Jiné:

23. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jaké zdroje k financování části, která zajišťuje hlídání dětí, využíváte
dotace, dary,

24. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Máte omezen počet dětí na jeden den a skupinu?
Označte jen jednu elipsu.

- ano Přeskočte na otázku 25.
- ne Přeskočte na otázku 26.

25. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Uveďte prosím počet

26. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Kolik zaměstnanců (ať již stálých nebo dobrovolníků) zajišťuje chod části, která
zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů?

27. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Poskytujete:
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- nárazové hlídání
- celodenní hlídání
- půldenní hlídání
- pravidelné hlídání
- Jiné:

28. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jaké máte cenové rozpětí za hodinu hlídání?

Pokud poskytujete více možností, prosím o rozepsání ke každému druhu hlídání

29. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Hradí částka za hlídání plně náklady s tím spojené?

u odpovědi NE prosím o vypsání dostačující výše do kolonky JINÉ

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne
- Jiné:

30. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jakou kvalifikaci mají lidé zajišťující péči o děti?

31. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Jaká legislativní opatření by mohla prospět části, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů:

32. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Uvítali by-jste možnost transformovat část, která zajišťuje hlídání dětí bez účasti rodičů, na dětskou skupinu (při schválení zákona o dětské skupině)?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne

33. Dotazník pro centra - část Hlídaní/Péče o dítě

Mají rodiče zájem o hlídání dětí bez jejich účasti?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ano
- ne